BASIS-PROGRAMMA

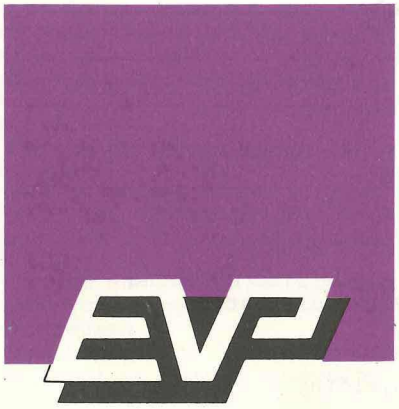

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

SEPTEMBER 1985

I N H O U D

I. ALGEMENE UITGANGSPUNTEN. blz.
I.1.- De overheid ---------- 1
I.2. Mens en omgeving---------- 1
I.3. Internationale samenleving-- 1
I.4. Verdeling van macht en inkomen ---------- 1
I.5. Onderwijs en vorming ------- 2

II. VREDE EN VEILIGHEID.
II.1. Buitenlands beleid -------- 2
II.1.1. Inleiding ---------- 2

AANZET TOT BELEID:

BIJZONDERE AANDACHTSGEBIEDEN.

II.1.2. Mensenrechten ---------- 2
II.1.3. Apartheid ---------- 2
II.1.4. Midden-Oosten ---------- 2

INTERNATIONALE ORGANISATIES
II.1.5. De Verenigde Naties ----- 2
II.1.6. Europese Gemeenschap --- 3

II.2. DEFENSIE.
II.2.1. Inleiding ---------- 3

AANZET TOT BELEID:

II.2.2. Dienstplicht ---------- 3
II.2.3. Democratisering --------- 3
II.2.4. Defensiebegroting ------- 3
II.2.5. NAVO ---------- 3

III. ONTWIKKELINGSSAMENWERKING
III.1. Inleiding ---------- 4
AANZET TOT BELEID (III.2.) ------ 4

IV. CULTUUR.
IV.1. Inleiding ---------- 5

AANZET TOT BELEID:

IV.2. Informatie-beleid --------- 5
IV.3. Mediabeleid ---------- 5
IV.4. Kunstbeleid ---------- 5

V. SOCIAAL-ECONOMISCH BELEID;
V.1. Inleiding ---------- 5

AANZET TOT BELEID:

V.2. Arbeid ---------- 6
V.3. Organisatie en arbeid ------ 6
V.4. Werkgelegenheid ---------- 6

VI. ECONOMIE.
VI.1. Inleiding ---------- 7

AANZET TOT BELEID:

VI.2. Financiële politiek ------- 7
VI.3. Inkomensbeleid ---------- 7

VII. MILIEU, ENERGIE EN GRONDSTOFFEN.
VII.1. Inleiding ---------- 7

AANZET TOT BELEID:

VII.2. Natuur en landschap ------ 8
VII.3. Landbouw en Milieu ------- 8
VII.4. Fysisch milieu ---------- 9
VII.5. Internationaal milieubeleid 9
VII.6. Energie ---------- 10

VIII. LANDBOUW EN VISSERIJ.
VIII.1. Inleiding ---------- 10

AANZET TOT BELEID:

VII.2. Grond en grondprijzen ---- 11
VIII.3. Landbouwbeleid ---------- 11
VIII.4. Ecologisch evenwicht ---- 12
VIII.5. Tuinbouw ---------- 12
VIII.6. Visserij ---------- 12

blz.
IX. BINNENLAND.
IX.1. Inleiding---------- 12

AANZET TOT BELEID:

IX.2. Lagere Overheid ---------- 12
IX.3. Parlement ---------- 12
IX.4. De overheid als werkgever -- 12

X. ONDERWIJS.
X.1. Inleiding ---------- 12

AANZET TOT BELEID:

X.2. Geïntegreerd Horizontaal Onderwijs ---------- 13
X.2.1. Funderend Onderwijs ------- 14
X.2.1.1. Basisonderwijs ---------- 14
-X.2.1.2. Voortgezet basisonderwijs 14
X.2.2. Geïntegreerd vervolgonderwijs 14
X.2.2.1. Voortgezette beroepsopl. - 15
X.2.2.2. Academisch en universitair onderwijs ---------- 15
X.3. Studiefinanciering ---------- 15
X.4. Wetenschapsbeleid ---------- 15

XI. VERKEER EN WATERSTAAT;
XI.1. Inleiding ---------- 15

AANZET TOT BELEID:

XI.2. Verkeers- en vervoerssysteem- 16
XI.2.1. Weginfrastructuur --------- 16
XI.2.2. Openbaar Vervoer ---------- 16
XI.2.3. Langzaam verkeer ---------- 17
XI.2.4. Goederenverkeer ---------- 17
XI.2.5. Verkeersveiligheid -------- 17
XI.3. Verkeer en milieu ---------- 17
XI.4. Planvorming ---------- 17
XI.5. Waterstaat ---------- 17
XI.6. Luchtvaart ---------- 18
XI.7 Zeescheepvaart ---------- 18
XI.8. Vaarwegen ---------- 18
XI.9. Communicatiemiddelen -------- 18

XII. VOLKSGEZONDHEID.
XII.1. Inleiding ---------- 18

AANZET TOT BELEID:

XII.2. De structuur van de hulpverlening ---------- 18
XII.3. Financiering ---------- 19
XII.4. Informatie ---------- 19
XII.5. Euthanasie en Abortus Provocatus ---------- 19

XIII. RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING.
XIII.1. Inleiding ---------- 19

AANZETTEN TOT BELEID:

XIII.2. Ruimtelijke Ordening ------- 20
XIII.3. Volkshuisvesting ---------- 21

XIV. WELZIJN.
XIV.1. Inleiding ---------- 21

AANZETTEN TOT BELEID:

XIV.2. Allochtonen ---------- 22
XIV.3. Gehandicapten ---------- 23
XIV.4. Gezinsverzorging ---------- 23

XV. JUSTITIE.
XV.1. Inleiding ---------- 23

AANZET TOT BELEID:

XV.2. Vluchtelingen- en vreemdelingenbeleid ---------- 23
XV.3. Rechtshulp ---------- 24
XV.4. Adoptie en Pleegouderschap --- 24
XV.5. Strafrecht ---------- 24

Prijs: f 5.-
(incl.verzendkosten).

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN

In haar streven op politiek terrein antwoord te geven op de Bijbelse opdracht, deze aarde te dienen en te bewaren, wil de EVP zich houden aan de volgende uitgangspunten:

- een werkelijk bevrijde wereld is een wereld, waar ieder schepsel tot zijn recht kan komen: de mens als beelddrager Gods en dier en plant als door God geschapen.
  Dat betekent een wereld:
  a. waar de gelijkwaardigheid van mensen geldt, ongeacht sociale positie, sekse en seksuele geaardheid, ras of levensbeschouwing;
  b. waar men in de maatschappij uitgaat van de gedachte dat ieder naar vermogen in verantwoordelijkheid bijdraagt aan bestuur, sociaal en economisch leven;
  c. waar machtsstructuren, - militaire, economische, technologische of administratieve - die mensen in de knel (dreigen te) brengen, worden doorbroken.
- de bestaande patronen volgens welke mensen elkaar bezien, worden gelegd onder de lamp van het Evangelie, zodat on-gerechtigheid aan het licht wordt gebracht;
- de aanduiding 'evangelisch' kiest de partij, omdat zij in het Evangelie haar inspiratiebron en richtsnoer erkent; "volkspartij" noemt de EVP zich, omdat zij in haar benadering van politieke zaken heel de samenleving dienen wil en benadrukt dat politieke besluitvorming nauw verbonden is/moet zijn met discussie aan de basis, discussie met kiezers.

I.1. DE OVERHEID

De overheid heeft een dienstbare taak. Dat houdt in, dat zij beschermt, randvoorwaarden stelt en structuren stimuleert, waardoor mensen in vrijheid tot ontplooiïng kunnen komen. De overheid dient altijd het zwakke, het kwetsbare, in bescherming te nemen. De overheid dient wel ruimte te scheppen voor eigen verantwoordelijkheid van burgers, maar deze ruimte wordt beperkt, zodra deze in strijd komt met de beschermende taak van de overheid.
De EVP is van mening, dat veranderingen in de samenleving tot stand moeten worden gebracht langs democratische weg. Zij kiest voor een parlementaire democratie, waarin politieke bestuurders de zorg dragen voor de uitvoering van hervormingen en democratisch gekozen volksvertegenwoordigers de uitvoering controleren.
De EVP hecht grote waarde aan het vertegenwoordigend karakter van het parlement en zal op een positieve wijze streven naar een samenstelling van de Tweede Kamer, die een afspiegeling vormt van de bevolkingssamenstelling.
Zij wijst dan ook elke vorm van verzelfstandiging van de volksvertegenwoordiging t.o.v. haar kiezers af.
De EVP beseft dat er veelal in de politiek geen absoluut juiste oplossing kan worden aangedragen. Zij ziet daarom een compromis ook niet als een noodzakelijk kwaad, maar beschouwt de bereidheid tot het sluiten van een compromis als een democratische deugd. Echter, compromis en wil van de meerderheid vinden altijd dáár hun grens, waar een grondrecht lijkt te worden aangetast.
Besluitvorming via meerderheid van stemmen is "slechts" een middel in de democratische besluitvorming; een intolerante houding jegens hen die een minderheidsstandpunt innemen, acht de EVP dan ook te allen tijde onjuist. Waar een politieke partij instemt met een democratische bestuursvorm, verplicht zij zich tot geweldloze argumentatie en naleving van correct genomen besluiten.
Protest, dat gewettigd wil heten, zal altijd verbetering van de rechtsorde tot doel moeten hebben. Ten aanzien van gewetensbezwaren geldt het volgende:
de mogelijkheid van gewetensbezwaar tegen beslissingen kan (hoort) reeds in de discussie vóór de besluitvorming onderkend (te) worden. Dat houdt in, dat de meerderheid achter een besluit ook tot taak heeft, zich met de al dan niet erkenning van gewetensbezwaren bezig te houden.
Voor een leefbare samenleving is het democratisch functioneren van het openbaar bestuur een basisvoorwaarde. De macht van bestuurs-organen mag dan ook nooit zo groot zijn, dat ze verlammend of stagnerend gaat werken.
Om de democratische besluitvorming niet tot enkel een vorm te laten verstenen, is decentraliseren belangrijk; sterk gecentraliseerd bestuur betekent grote afstand tussen overheid en burgers.
Algemene beleidslijnen moeten op landelijk niveau worden uitgezet, maar dienen door lagere overheden te worden ingevuld. Zo zal de wijze, waarop lagere overheden ontvangen gelden besteden, zoveel mogelijk door hen zelf beslist dienen te worden.

I.2. MENS EN OMGEVING

Teneinde als goede rentmeesters de aarde te kunnen bewaren, is eerbied voor de schepping een eerste vereiste.
Door zijn wijze van omgaan met zijn natuurlijke omgeving, bedreigt de mens in nog steeds toenemende mate het voortbestaan van diezelfde schepping. Onvoldoende wordt nog steeds beseft, dat de mens zelf een kwetsbaar onderdeel hiervan is en voor zijn basisbehoeften ervan afhankelijk.

I.3. INTERNATIONALE SAMENLEVING

Een internationale samenleving, die vrede, veiligheid, maar bovenal gerechtigheid kent, is een samenleving, waarin mensen elkaar als medemensen beschouwen en zich verantwoordelijk weten voor elkaar; een voorwaarde daarvoor is, dat er vrede en vertrouwen tussen landen en volken heerst. Het is daarom dat de EVP zoveel waarde hecht aan het tot stand komen van een internationale rechtsorde.
Geweld, dat slechts vernietigen kan, ziet de EVP niet als middel om die samnleving te bereiken. Waar structuren met militair en/of politioneel geweld in stand worden gehouden, kiest de EVP in eerste instantie voor geweldloos verzet. In situaties, waarin voor velen een menswaardig bestaan onmogelijk wordt gemaakt, zal gewelddadig verzet als laatste redmiddel om te komen tot een rechtvaardige samenleving, door de EVP niet zonder meer worden afgewezen.
De EVP acht het de taak van de Nederlandse overheid om te streven naar ontspanning in de internationale verhoudingen.Een blokdenken (Oost-West, Nrd.-Zuid),zeker als dat het risico van wederzijdse vernietiging inhoudt en aanvaardt, is een onaanvaardbaar struikelblok op de weg naar de vrede. Het recht van de mens om te leven, dient te allen tijde gerespecteerd te worden, ook als die mens vijand genoemd wordt. Vijandsbeelden ontstaan veelal uit de behoefte het eigen "ik" en het eigen bezit af te schermen tegenover de buitenwereld.
Die drang tot omheining van het eigen bezit ziet de EVP ook aanwezig in de houding van de westerse wereld t.o.v. de derde-wereld-landen. De EVP beschouwt machtsblokken, die gericht zijn op de bescherming van de eigen militaire, politieke en economische macht, als een belemmering voor de totstandkoming van een wereld-samenleving, zoals haar voor ogen staat.

I.4. VERDELING VAN MACHT EN INKOMEN

Om te komen tot een rechtvaardige verdeling van macht en inkomen, zal het rijke deel van

de wereld moeten afzien van economische groei, die gericht is op grotere eigen welvaart. Dat vereist een politiek, die niet aarzelt ingeslagen paden te verlaten: een herwaardering van de arbeid, een herijken van de normen voor inkomen en bezit.
De verschillen tussen mannen en vrouwen in macht en inkomen zijn niet van nature gegeven, maar gegroeid uit maatschappelijke organisatie tussen de seksen. Dat heeft ongelijke verhoudingen tot gevolg, waarbij een eenzijdige afhankelijkheid ontstaat. Het opheffen hiervan vereist een voortdurende inzet.
Een rechtvaardige verdeling van macht vraagt internationaal en nationaal om een verandering van verhoudingen, o.m. in de richting van samenwerking, democratie en gemeenschapszin, waar deze nu nog steeds te kenschetsen zijn met normen als winstbejag, competitie, concurrentie, ieder voor zich en authoritair leiderschap.
Zo'n "economie van het genoeg" staat haaks op een economie, waarin het om eigen groei, om eigen vooruitgang, om het meer gaat. Niemand mag zijn overvloed vermeerderen, zolang niet ieder in zijn basisbehoeften kan voorzien. Niet"méér" is beter, maar genoeg is het beste voor ieder.

Gezamenlijk verantwoordelijkheid aanvaarden voor de samenleving houdt naar de visie van de EVP ook in:

- dat mensen verantwoordelijkheid dragen en (mede)beslissingsrecht hebben in alles, wat hun eigen leven (mee)bepaalt;
- dat aan het maatschappelijk leven door een ieder naar vermogen wordt deelgenomen. Dat houdt ook in, dat er geen opdeling van mensen plaats vindt in twee categorieën, nl. mensen mèt een betaalde baan en mensen zonder. Een herverdeling van inkomen en maatschappelijke taken is daarom nodig om mensen in gelijke mate te laten deelnemen aan maatschappelijke activiteiten.

I.5. ONDERWIJS EN VORMING

Streven naar een andere maatschappij heeft alles te maken met onderwijs en vorming. We zullen af moeten van een onderwijsvorm, die kennis ontwikkelt als middel tot macht. Om alle problemen in onze samenleving op te kunnen lossen, zal dienstbare kennis nodig zijn: dienstbaar aan het individu, dat zo de eigen mogelijkheden leert verkennen en - daarin - dienstbaar aan de samenleving als geheel, waartoe elk individu het zijne kan bijdragen.
Onderwijs en vorming zijn blijvende elementen in het leven van een mens. De overheid dient dan ook deelname aan dat blijvende onderwijs te stimuleren.

II. VREDE, GERECHTIGHEID EN VEILIGHEID

II.1. Buitenlands beleid.

II.1.1. Inleiding.

Een internationale samenleving, waarin gerechtigheid de norm is en waar vrede kan heersen tussen de volkeren, waarin vertrouwen en solidariteit de plaats innemen van wantrouwen, machtsmisbruik en onderdrukking, vraagt om een internationale rechtsorde. Zo'n rechtsorde dient gehandhaafd te worden door een wereldomvattend orgaan, zoals de Verenigde Naties er een is. In een dergelijke rechtsorde dienen de volkeren elkaar te erkennen als partners met gelijke rechten en dient de handhaving van de mensenrechten gewaarborgd te worden.

In zo een samenleving zal niet het zogenaamd militair evenwicht het buitenlands beleid bepalen, maar zal, bij de groei van het wederzijds vertrouwen, de rechtshandhaving steeds minder een militair karakter dragen en steeds meer politioneel van aard worden.

De te gebruiken geweldsmiddelen zullen aan die politietaak moeten zijn aangepast en mogen nooit massavernietigingsmiddelen zijn.
Het buitenlands beleid zal ook met het oog op de positie van de Derde-wereld-landen zich krachtig moeten inzetten voor de totstandkoming en handhaving van een internationale samenleving, waarin Vrede door Gerechtigheid norm is.
Machtsblokken, die gericht zijn op bescherming van de eigen militaire, economische en politieke macht zoals de NAVO en het Warschaupact, vormen een belemmering voor de totstandkoming van een wereldsamenleving, als hier bedoeld is.

De EVP is van mening, dat Nederland voorlopig ook nog binnen de huidige structuren (onder andere VN en EG) kan en moet streven naar bovenstaande situatie.
Dit beleid zal voortdurend getoetst worden aan het hier geschetste beeld van een internationale rechtsorde, met name voor wat de Oost-West en Noord-Zuid-relaties betreft. Contacten tussen volkeren en bevolkingsgroepen moeten sterk worden bevorderd, indien zij een vreedzame wereldsamenleving naderbij brengen.

Niet confrontatie en koude oorlog, maar een geest van samenwerking moet de relatie tussen Oost en West kenmerken. De lijn van Franklin Roosevelt en van de Slotacte van het Helsinkiverdrag dient te worden doorgetrokken.

AANZET TOT BELEID

Bijzondere aandachtsgebieden.

II.1.2. Mensenrechten.

Verzet tegen schending van de mensenrechten, zowel binnenslands als in het buitenland, heeft hoge prioriteit. Hierbij mag niet het eigenbelang, bijvoorbeeld economisch belang, het opkomen voor de mensenrechten in de weg staan.

II.1.3. Apartheid.

De EVP wijst apartheid op principiële gronden af. Nederland heeft ten aanzien van Zuid-Afrika een speciale verantwoordelijkheid, om historische redenen en vanwege de verwantschap in taal en cultuur.

II.1.4. Midden-Oosten.

Voorzover Nederland invloed kan uitoefenen op een duurzame vredesregeling in het Midden-Oosten, zal de regering in haar contacten met alle partijen in dat conflict uitgaan van de primaire voorwaarden dat zo'n regeling altijd gebaseerd zal moeten zijn op erkenning van het bestaansrecht van de staat Israël, zowel als op erkenning vsn het recht op zelfbeschikking van het Palestijnse volk; voorts zal zij er in die contacten op aan kunnen dringen, alles na te laten, wat met die primaire voorwaarden in strijd is.

INTERNATIONALE ORGANISATIES

II.1.5. De Verenigde Naties.

De EVP vindt, dat de VN een instantie dient te worden, via welke de mensheid gezamenlijk gestalte geeft aan de gerechtigheid en vrede in de wereld. De VN zal dan ook de basis moeten zijn voor de veiligheid van alle volkeren.
Momenteel is de VN echter niet meer dan een overkoepelend orgaan van staten, die uit zijn op eigenbelang en soms zelfs op onderdrukking van het eigen volk of vreemde volkeren. Het onderlinge wantrouwen verstikt alle positieve bedoelingen.
Toch wil de EVP dat Nederland zich blijft inzetten voor de idealen van de Verenigde Naties, zoals verwoord in het Handvest.

- Het handhaven van internationale vrede en veiligheid en het te dien einde nemen van doeltreffende maatregelen:
  - tot het voorkomen en wegnemen van bedreigingen van de vrede,

- tot het onderdrukken van agressieve daden of andere inbreuken op de vrede,
- om door gebruikmaking van vreedzame middelen en in overeenstemming met de principes van gerechtigheid en internationaal recht regeling of beslechting van internationale geschillen tot stand te brengen.

- Het ontwikkelen van vriendschappelijke relaties tussen landen, gebaseerd op respect voor de principes van gelijke rechten en zelfbeschikking van volken en het nemen van andere passende maatregelen ter versterking van de wereldwijde vrede;
- Het bereiken van internationale samenwerking bij het oplossen van internationale problemen van economische, sociale, culturele of humanitaire aard en in het bevorderen van respect voor mensenrechten en fundamentele vrijheden voor ieder, zonder onderscheid naar ras, geslacht, taal of godsdienst;
- Een centrum te zijn om het streven van de volken naar het bereiken van deze gezamenlijke doelen te harmoniseren;

Belangrijke stappen ziet de EVP in:

- het steunen van organisaties als WHO, UNICEF, en FAO;
- het beschikbaar stellen van mensen en materieel voor een internationale politiemacht, met de restrictie dat men hiervan slechts gebruik mag maken met toestemming van het Nederlandse parlement, zolang de VN nog zover van haar ideaal verwijderd is;
- het uitvoeren van resoluties, indien deze bijdragen aan de beëindiging van de aantasting van de internationale rechtsorde en schending van de mensenrechten of agressie.
- hervorming van de VN, opdat de macht van de "grote 5" wordt beperkt. Het veto van de veiligheidsraad moet worden opgeheven. De Algemene Vergadering dient meer bevoegdheden te hebben op basis van een eerlijke stemverhouding.
- het uitbreiden van de mensenrechten en fundamentele vrijheden in het Handvest VN met seksuele geaardheid.

II.1.6. Europese Gemeenschap.

De EG heeft zich ontwikkeld tot een economische macht, feitelijk horend bij het Westerse blok, gericht op het bevorderen van de welvaart van haar lidstaten door middel van een ongebreidelde groei, vaak ten koste van woon- en werkomstandigheden en het milieu.
Grote landen, met een grote economische macht, spelen in de EG een overheersende rol. De voordelen van de Gemeenschap zijn vaak alleen merkbaar voor de mensen en ondernemingen, die het toch al goed hebben. De ontwikkelingshulp, die de EG practiseert, is steeds gericht op eigenbelang en niet op een meer eerlijke verdeling van welvaart en welzijn op mondiaal niveau.

De EVP vindt, dat de EG zich zou moeten omvormen tot een samenwerkingsorgaan met positieve inhoud.
Hoofdpunten van een EG-beleid dienen te zijn:
- een veiligheidsbeleid dat zich richt op het opheffen van de blokken en dat bijdraagt tot de ontwapening en ontspanning in de wereld;
- grote aandacht voor (kleinschalige) arbeidsintensieve productietechnieken;
- daadwerkelijke solidariteit met de ontwikkelingslanden, opdat de tegenstelling Noord-Zuid wordt verkleind en zo mogelijk opgeheven;
- instandhouding van unieke natuurgebieden en bescherming van het milieu in al haar facetten.

Een voorwaarde om dit alles gestalte te doen krijgen, lijkt echter dat er verdergaande stappen gezet worden op de weg van de democratisering van de Europese Gemeenschap.

De EG dient te streven naar politieke eenheid, het recht doen aan minderheidsgroepen in de Europese samenleving.

II.2. Defensie.

II.2.1. Inleiding.

Het streven van de EVP is, te komen tot een vreedzame internationale rechtsorde, gehandhaafd door een orgaan als de VN.
Het defensiebeleid dient erop gericht te zijn, dat uiteindelijk de krijgsmacht geïntegreerd wordt in de politiemacht van dat orgaan.
Zolang een dergelijke ordening nog niet functioneert, zal bij eht uitbreken van conflicten tussen naties in eerste instantie gestreefd worden naar het op vreedzame wijze oplossen hiervan. Zolang een dergelijke situatie nog niet bestaat, blijft een eigen Nederlandse defensie-inspanning noodzakelijk. Deze defensie-inspanning moet met name voldoen aan de volgende criteria:
- zij moet afzien van het bezit en gebruik van massavernietigingswapens, zoals atomaire, bacteriologische en chemische wapens en de hiermee in hun uitwerking vergelijkbare conventionele middelen;
- zij mag niet provocerend zijn en moet dus agressie van onze kant uitsluiten.

Er is inzicht nodig in het patriarchale karakter van defensie als organisatie. Ook moet racistisch en seksistisch gedrag bij deze instanties aan de orde gesteld worden.

Naast een louter op verdediging gerichte militaire defensie dienen thans reeds vormen van niet-militaire verdediging, zoals sociale en/of geweldloze verdediging te worden ontwikkeld, niet in de laatste plaats in het onderwijs.

AANZET TOT BELEID.

II.2.2. Dienstplicht.

Er dient een Algemeen Maatschappelijke Dienstplicht (A.M.D.) te komen voor jongens en meisjes uit bepaalde leeftijdsgroepen, waarin de dienstvervulling binnen de krijgsmacht een van de vele mogelijkheden is. De krijgsmacht mag niet omgevormd worden tot een beroeps- en vrijwilligersleger.

II.2.3. Democratisering.

De krijgsmacht is een onderdeel van de samenleving en dient volgens dezelfde normen te zijn ingericht.
Het militaire tucht- en strafrecht dient te worden afgeschaft.

II.2.4. Defensiebegroting.

De EVP is van mening, dat de defensiebegroting niet bevoordeeld mag worden boven de begrotingen van andere departementen. Het geld, dat eventueel vrijkomt door een andere opzet van de defensie-inspanning, moet ten goede komen aan ontwikkelingssamenwerking. Het moet mogelijk worden, defensiebelasting te weigeren. Daartoe dient een vredesfonds te worden ingesteld, waarin deze geweigerde belasting gestort kan worden.

II.2.5. NAVO.

Het is voor velen zo langzamerhand de vraag of de NAVO inderdaad naar duurzame vrede en echte veiligheid streeft. Ook de NAVO ligt verstrikt in het blokdenken en vormt een belemmering voor de vrede.
De lidstaten van de NAVO kennen alle hun eigen verantwoordelijkheid als het gaat om hun recht/plicht de koers van de NAVO mee te bepalen.
Ook Nederland mag dan verantwoordelijk gesteld worden voor de politiek van de NAVO.
Waar de EVP constateert, dat de lijn van de

NAVO niet (meer) in overeenstemming is met de gedachte die de EVP heeft over vrede en veiligheid, moet de EVP een verder lidmaatschap van de NAVO durven afwijzen.

Wapenbeheersing".

De weg naar ontwapening , van ontspanning en wapenbeheersing, is een zaak van lange adem. Ondanks de vaak povere resultaten en het misbruiken van wapenbeheersingsoverleg als dekmantel voor het opstarten van nieuwe bewapeningsprogramma's, ziet de EVP het gesprek en overleg als een belangrijk middel om te komen tot ontspanning en wapenbeheersing. Het aan de beide grootmachten overlaten van initiatieven tot wapenbeheersing en ontspanning is echter een te riskante zaak. De wat dat betreft opgedane ervaringen en de huidige situatie staan een afwachtende houding van Europa niet langer toe. De EVP vindt, dat de landen van Oost- en West-Europa hierin een belangrijker rol moeten gaan vervullen.

Voor de EVP gelden in dit verband als doelstellingen op middellange termijn:
- het kernwapenvrij maken van geheel Europa
- zelfstandigheid en vrije zelfbeschikking voor alle volkeren van Europa;
- opheffing van de deling van Europa.

Initiatieven van individuele landen uit Oost- en West-Europa zijn een goed middel op de weg naar realisatie van deze doelstellingen, waarbij ons land het voortouw dient te nemen.

III. ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

III.1. Inleiding.

De door de EVP nagestreefde internationale samenleving, waarin gerechtigheid de norm is, kan alleen tot stand komen, wanneer er sprake is van wederzijds vertrouwen en onderlinge solidariteit tussen de landen, en ondersteuning van ieder zelfbewustzijn en onafhankelijkheid.
De schepping met al haar rijkdommen is niet slechts ten dienste van een deel, maar van heel de mensheid gesteld. Daarop moet scherp worden opgetreden tegen het eenzijdig profiteren van de schepping door de ene groep van landen ten koste van de andere. Van ontwikkelingssamenwerking is alleen sprake, wanneer het inderdaad een samenwerkingsverband tussen welvarende en ontwikkelingslanden betreft.

Doelstelling van ontwikkelingssamenwerking.

Gezien het evangelische concept van gerechtigheid zal men alles in het werk moeten stellen om ieder mens in zijn of haar basisbehoeften te voorzien, zijnde: voldoende voedsel, basisgezondheidszorg, huisvesting, onderwijs en ontplooiïngsmogelijkheden voor iedereen. Gelijkwaardigheid en wederzijds respect zijn hiertoe de basisvoorwaarden.

Middelen.

- rechttrekken van de scheefgegroeide internationale verhoudingen, in de eerste plaats de economische. Dit laatste houdt o.a. in het beëindigen van de welvaart, die gebaseerd is op uitbuiting van de ontwikkelingslanden;
- Machtsvorming bij (multinationale) ondernemingen vormt een belemmering om het bovenstaande te bereiken en dient dus met alle wettige middelen te worden tegengegaan.

Ontwikkelingslanden moeten zich zo mogelijk zelfstandig kunnen ontwikkelen, zowel politiek, economisch als cultureel. Dit houdt in dat hulpverlenende landen:
- deze landen niet voor eigen politiek machtsdenken gebruiken.
- deze landen de kans geven een eigen economische positie te verwerven op de internationale markt;
- niet de eigen culturele normen en eigen gedrag als goed voorbeeld voorhouden aan de hulpontvangende landen, dit met inachtneming van de bepalingen van de internationale verklaring van de rechten van de mens.

De positie van vrouwen in ontwikkelingslanden is er één van dubbele onderdrukking. Behalve de armoede en werkloosheid, worden zij ook achtergesteld in loon, bij het zoeken naar werk, in het onderwijs. Ontwikkelingssamenwerking dient erop gericht te zijn de emancipatie van vrouwen ook in ontwikkelingslanden te bevorderen, om te beginnen door het verminderen van de achterstelling van vrouwen.

Aanzet tot beleid.

III.2.- bestaande rentedragende leningen aan ontwikkelingslanden dienen, in wederzijds overleg, te worden omgezet in renteloze leningen of giften, zodat deze landen niet door toenemende schulden steeds dieper in het financieel-economische moeras wegzakken.
- Afschaffing van de tariefmuren (invoerrechten), die de geïndustraliseerde landen (o.a. de EG) hebben opgeworpen om hun eigen economische belangen te beschermen.
- Ontwikkelingssamenwerking mag niet los gezien worden van binnenlandse vraagstukken. Dit houdt in, dat bij de besluitvorming met betrekking tot het oplossen van Nederlandse interne problemen rekening gehouden moet worden met de gevolgen voor de derde wereld.
- De ontwikkelingssteun mag niet functioneren als een verkapte exportsubsidie voor het Nederlandse bedrijfsleven. Wel moeten er goede afspraken over de besteding van de gelden komen.
- Het in tijden van economische teruggang niet verlagen, maar juist verhogen van het budget voor ontwikkelingssamenwerking, want juist de ontwikkelingslanden krijgen dan de grootste klappen te verwerken. Nederland dient dan ook zijn bijdrage aan de ontwikkelingssamenwerking voor de komende jaren op te voeren tot 3% van het bruto nationaal product.
- Het betalen van rechtvaardige prijzen voor grondstoffen. Tevens dienen meer grondstoffen te worden verwerkt op de plaats waar ze worden gewonnen c.q. geproduceerd.
- De EVP is van mening, dat de enorme uitgaven aan bewapening de ontwikkeling van de derde-wereld-landen in de weg staan en dat daarom de internationale wapenhandel aan banden gelegd dient te worden.
- De nationale economie in te stellen op een situatie, waarbij het streven naar een vreedzame, rechtvaardige en houdbare (wereld)samenleving voorrang krijgt boven het streven naar een vergroting van eigen materiële welvaart.
- Producten, die schadelijk of ondeugdelijk zijn voor mens en/of milieu (bijv. bestrijdings- en geneesmiddelen) mogen niet geëxporteerd worden naar derde landen, als ze in ons land zijn verboden
- De bewustwording omtrent de problematiek van de ontwikkelingssamenwerking in eigen land verdient steun en stimulering. Te denken valt aan subsidiëring van culturele uitwisselingsprogramma's, steun geven aan vertaling van derde-wereld-literatuur en ondersteunen van voorlichtingsactiviteiten van zowel NCU- als van particuliere organisaties.

Criteria voor het geven van ontwikkelingssteun zijn:

- De steun moet in de eerste plaats ten goede komen aan de allerarmsten en minst kansrijken.
- Ontwikkelingssamenwerkingsprojecten dienen

alleen aansluitend op hun cultuur, op wens en in nauwe samenwerking met de plaatselijke bevolking, te worden opgezet. Hieruit vloeit voort, dat deze projecten veelal kleinschalig van opzet zullen zijn.
- Nederland moet zijn technologie op zulk een wijze overdragen aan de derde wereld, dat de betreffende landen in hun techniek minder afhankelijk van het rijke westen worden.
- De gegeven ontwikkelingssteun mag niet ten goede komen aan onderdrukkende regimes. Bij landen met een dergelijk regime moeten kanalen gezocht worden om de regering en de bovenlaag van de bevolking te omzeilen. Hierbij valt de denken aan de particuliere organisaties en kerken.

IV CULTUUR

IV.1. Inleiding.

Cultuur is geen statisch begrip, een aanduiding voor een verzameling van verworvenheden, maar de gezamenlijke activiteit van mensen, volgens bepaalde normen en waarden, ook in heel gewone zaken als recreatie, stadsplanning of demonstratie.
In onze tijd zien we een functionele fase van de cultuur, d.w.z. dat men vooral gericht is op de functies en het nut van mensen; het gevaar is levensgroot aanwezig, dat de mens als mens uit het gezichtsveld verdwijnt.
De EVP wil evenwel bewust de mens in elk individu tot zijn recht laten komen. In haar cultuurbeleid wil de EVP dan ook als uitgangspunten verwoorden:

- de erkenning dat een "voortrekker" noodzakelijk is, willen culturele omstandigheden via persoonlijke acties met enig succes veranderd worden; dat daartoe mensen met een verhoogde probleemgevoeligheid, creativiteit en inventiviteit onmisbaar zijn;
- het besef dat onze samenleving hoe langer hoe meer een vrijetijdscultuur wordt en zal zijn, ook als de economie zich weer enigszins herstelt. Daarom zullen mensen nieuwe waarden en mogelijkheden in zichzelf moeten ontdekken - kunst en cultuur kunnen daar een rol in spelen;
- drempels voor actieve en passieve kunstbeleving moeten worden weggenomen of althans verlaagd;
- persvrijheid en verscheidenheid van aanbod in de informatie via radio en televisie moeten worden gewaarborgd. Hetzelfde geldt voor de vrijheid van kunstenaars om zich te uiten - (vrijheid in de zin van dienstbaarheid aan de menselijkheid);
- aandacht en respect voor kunst en cultuur uit het verleden (zonder welke onze beschaving niet denkbaar is).

AANZET TOT BELEID.

IV.2. Informatie beleid.

Onder informatie wordt door ons verstaan: alle in woord, beeld en/of geluid vastgestelde uitingen, ongeacht de recreatieve en/of voorlichtende en/of educatieve functie die deze voor de eventuele gebruiker hebben.

De EVP pleit voor een vrij verkeer van informatie, aangezien dit een voorwaarde is voor het goed functioneren van een democratie. Het is ook een logische consequentie van het in de Nederlandse grondwet vastgelegde recht van vrije meningsuiting. (Vrijheid van vereniging en vergadering, vrijheid van drukpers).

De belemmeringen die dit vrije verkeer van informatie ondervindt, gelden het sterkst voor de individuen en groepen in onze samenleving, die zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevinden; vanwege hun sociale/culturele/economische situatie of tengevolge van lichamelijke en/of geestelijke handicap enz.

De EVP wil bijdragen aan de bevordering van een vrij verkeer van informatie voor iedereen, door bij de bepaling van prioriteiten in het informatiebeleid te kiezen voor die maatregelen, die de kans van minder bedeelden vergroten. In dit kader kan vercommercialisering van het informatie-aanbod als gevaarlijk worden aangemerkt en het beleid dient erop gericht te zijn, deze ontwikkeling tegen te gaan en zo mogelijk te vermijden.

IV.3. Mediabeleid.

Het is van belang, dat een verscheidenheid aan informatie binnen de media gewaarborgd wordt. Om hieraan te voldoen, kan een subsidie voor noodlijdende bladen en omroepen nodig zijn. Naast het belang van verscheidenheid is ook het democratisch gehalte van een instelling maatstaf voor subsidieverlening.

De overheid dient een stimulerend beleid te voeren t.a.v. de uitbreiding van de omvang, kwaliteit en originaliteit van Nederlandse kunst in de media. Ook dienen jonge kunstenaars een gelijke kans als anderen te krijgen.

IV.4. Kunstbeleid.

Het financiële beleid zal in die zin moeten worden omgebogen, dat jonge kunstenaars gelijke kansen krijgen als al gevestigde. Voorwaarde daarbij is een inkomensbeleid, dat alle kunstenaars een reële bestaanszekerheid biedt.

Kunst dient niet alleen ten goede te komen aan een maatschappelijke bovenlaag, maar moet bereikbaar zijn voor alle mensen, zowel voor degenen, die ervan willen genieten, als wel voor degenen, die zelf actief kunst willen beoefenen.

V. Sociaal-economisch beleid.

V.1. Inleiding.

De EVP wil ook de economie benaderen als een middel om vrede, gerechtigheid, naastenliefde mogelijk te maken. Vandaar dat zij niet kan berusten in een economisch systeem, waarin men uitgaat van uitbreiden of in stand houden van de eigen welvaart en dan streeft naar bijvoorbeeld productie-uitbreiding, uitbreiding van consumptie en productie van luxe-goederen.
De grenzen van de overheidstaak laten zich bepalen door de verwerkelijking van de gerechtigheid. In die gerechtigheid dient te spelen het stimuleren van ontwikkelingen, waarin de kwaliteit van de arbeid, de ontplooiing van de medemens en het welzijn van de zwakken perspectief krijgt.

De EVP wil ernst maken met de inhoud van artikel 25 en 26 van de Universele Verklaring van de rechten van de Mens, waarin wordt gesteld, dat eerst alle mensen dienen te beschikken over de essentiële goederen voor het menselijk bestaan, alvorens over wordt gegaan op de bevrediging van minder wezenlijke behoeften.

De EVP kan niet anders dan erkennen, dat de "christelijke politiek" vaak de heersende machten heeft gesteund, terwijl het als vertrekpunt hoort te hebben de relatie tussen gerechtigheid en vrede. Dan pas ontstaat een herkenbare politiek, die bestaande structuren doorbreekt en maatschappij-vernieuwend werkt, die niet schroomt traditionele paden te verlaten.

Om te komen tot een rechtvaardige verdeling van macht en inkomen zal het rijke deel van de wereld moeten afzien van economische groei, die gericht is op grotere eigen welvaart.

Noodzakelijk is een samenhangend beleid, gericht op een vernieuwde samenleving, die o.a. gekenmerkt wordt door:
- een principieel andere visie op de mens: van onderwerping naar verantwoordelijkhei ;
- herwaardering van de arbeid;
- herverdeling van arbeid, waardoor de ongelijke maatschappelijke positie van vrouwen en mannen die daar in hoge mate mee samenhangt, kan worden verminderd;
- een verandering van hiërarchische verhoudingen.

Als arbeid doel, zin van leven is, bestaat een wereld, waarin prestatie, efficiëncy, winstmotief, macht, het leven beheersen. Dan is arbeid gekoppeld aan inkomen, een mens wordt koopwaar. Is daarentegen arbeid een van de middelen tot het leggen van een relatie tussen mensen, dan krijgen aspecten als solidariteit, omzien naar elkaar, aandacht.
Eerlijke verdeling van werk vraagt gelijktijdig verbetering van kwaliteit van de arbeid naar inhoud, voorwaarden en omstandigheden.
De bereidheid tot de "teruggang" van de eerlijke verdeling vraagt ook om het ontwikkelen van structuren, waarin een dergelijke keuze door de werknemers zelf bewust kan worden gedaan. Van volwaardige werkgelegenheid kan pas gesproken worden als de mens ook in de arbeid volledig mens kan zijn. Dat vraagt humanisering van de arbeid. Die humanisering uit zich in de volgende aspecten:

- organisatie van het werk;
- doeleinden van de arbeidsorganisatie uitbreiden met sociale doelstellingen;

Doorslaggevend voor de mate waarin men van volwaardige werkgelegenheid kan spreken, is de mate waarin de werknemer werkelijke medezeggenschap verkrijgt. Ook hier geldt een koppeling aan de economie van het genoeg; tegenover inleveren van uren en inkomen moeten serieuze inspraakmogelijkheden staan.
Een sterk hiërarchische structuur doet onrecht aan het kennen en kunnen van de medewerkers. De huidige economische orde wil doen geloven, dat autocratie van de ondernemer onvermijdelijk is om slagvaardig te kunnen reageren op concurrenten- en afnemersgedrag.
De EVP heeft geen vertrouwen in dit systeem voor de verbetering van de kwaliteit van het bestaan. De EVP pleit voor werkelijke invloed van medewerkers op het beleid van de organisatie, om zo te komen tot werkelijke gezamenlijk beleden en gedeelde verantwoordelijkheid.

AANZET TOT BELEID.

V.2. Arbeid.

Men mag arbeid niet versmallen tot betaalde arbeid. Heel veel arbeid wordt onbetaald verricht.
Arbeid biedt aan mensen een structuur, om aan dienstbaarheid, barmhartigheid en creativiteit een vorm te geven (de mens als beelddrager).
Tegen die achtergrond krijgt het beginsel van menswaardigheid een diepere klank. Als voorwaarden voor die menswaardigheid moet men denken aan:
- de mens moet kunnen beleven dat hij deel heeft aan en medeverantwoordelijk is voor het aanbieden van goederen en diensten, die grote gevolgen kunnen hebben voor mens en samenleving;
- de mens moet invloed kunnen uitoefenen op de aard en de inhoud van zijn werk en zich daarin kunnen ontplooiën;
- de mens moet zijn arbeid kunnen ervaren als zinvol voor het eigen bestaan en dat van anderen;
- de mens moet zich als deel van een organisatie opgenomen weten in een groter geheel;
- de mens moet invloed kunnen uitoefenen op de doelstellingen van de organisatie, onderneming, instelling, waarvan hij deel uitmaakt en ook zichzelf daarin kunnen herkennen;
- de mens moet kunnen medebeslissen over de verdeling en aanwending van de resultaten van gemeenschappelijke arbeid.

Voorlopig zal het probleem van de werkloosheid de hoogste prioriteit hebben. Bestrijding van de grondoorzaken zal in sterke mate het overheidsbeleid moeten uitmaken.

De EVP komt op voor een systeem, waarin consumptie en productie op elkaar zijn afgestemd, gekenmerkt door:
- het winststreven staat niet zonder meer centraal;
- koppeling aan de zorg voor de derde wereld en de natuur;
- aandacht voor de primaire levensbehoeften;
- betrokkenheid van de werkers bij beslissingen t.a.v. de richting van productie en investeringen.

V.3. Organisatie en arbeid.

Bij de organisatie van de arbeid streeft de EVP naar de acceptatie van de arbeider als medeverantwoordelijke medemens. Maatregelen hebben in deze slechts zin, indien parallelschakeling aan herwaardering van arbeid bereikt kan worden.

A. Bedrijfsvorm.

De overheid dient een actief stimuleringsbeleid te voeren, dat prioriteiten legt bij kleinschalige bedrijven, bedrijven welke een innoverend en/of arbeidsintensief karakter hebben en bedrijven, welke op ambachtelijke en grondstofvriendelijke basis werken.
Daarnaast dient de vorming van werknemerscoöperaties gestimuleerd te worden.

Steun aan ondernemingen in nood dient onder strenge contrôle te geschieden.

B. Medezeggenschap.

Medezeggenschap, ondersteund door wettelijke maatregelen, acht de EVP noodzakelijk voor de ontwikkeling van sociale doelstellingen.
Wettelijke maatregelen zouden gericht moeten zijn op:
- een medebeslissingsrecht van de ondernemingsraad in plaats van een adviserende taak;
- opleidingen en vaardigheidstrainingen om deze medeverantwoordelijkheid te dragen;
- verplichtingen tot reglementering van werkoverleg;
- regeling ter contrôle van de macht.

Voor het vraagstuk van de herverdeling van arbeid is medezeggenschap van het grootste belang.

Beslissingen binnen bedrijven kunnen vergaande gevolgen hebben voor de gehele gemeenschap.
Daarom zal gezocht moeten worden naar een vorm van contrôle van deze beslissingen door de gemeenschap.

V.4. Werkgelegenheid.

Werk is er in voldoende mate binnen de door de EVP gestelde grenzen van het begrip arbeid.
De EVP streeft naar een eerlijker verdeling van arbeid en inkomen. Aangezien vooralsnog een achterstand bestaat in het deelnemen aan de arbeidsmarkt door vrouwen, wil de EVP een positief beleid voeren ten aanzien van het doorbreken van de huidige arbeidsdeling.
Een eerste stap daartoe is de verkorting van de (betaalde) arbeidsduur, alsmede de

bevordering van de (betaalde) arbeidsduur alsmede de bevordering van het systeem van duo-banen; een interne verdeling van huishoudelijk en verzorgend werk en werk buitenshuis is daarmee mogelijk.

De EVP is tegen systemen, waarbij mede-verantwoordelijkheid wordt beknot door "tijdelijkheid" en strenge reglementering.
De EVP is voorstander van een goed georganiseerd arbeidsmarktbeleid. Arbeidsbureaux, daartoe goed uitgerust met middelen en personeel, kunnen een belangrijke rol spelen.

VI. Economie.

VI.1. Inleiding.

De EVP wil ook de economie benaderen als een middel om vrede, gerechtigheid, maastenliefde mogelijk te maken. Vandaar dat zij niet kan berusten in een economisch systeem, waarin men uitgaat van uitbreiden of in stand houden van de eigen welvaart en dan streeft naar bijvoorbeeld productieuitbreiding, uitbreiding van consumptie en productie van luxe-goederen.

De grenzen van de overheidstaak laten zich bepalen door de verwerkelijking van de gerechtigheid. In die gerechtigheid dient te spelen het stimuleren van ontwikkelingen, waarin de kwaliteit van de arbeid, de ontplooiïng van de medemens en het welzijn van de zwakken perspectief krijgt.

De EVP wil ernst maken met de inhoud van artikel 25 en 26 van de Universele Verklaring van de rechten van de Mens, waarin wordt gesteld, dat eerst alle mensen dienen te beschikken over de essentiële goederen voor het menselijk bestaan, alvorens over wordt gegaan op de bevrediging van minder wezenlijke behoeften.

AANZET TOT BELEID.

VI.2. Financiële politiek.

De overheid voorziet in de financiering van haar uitgaven middels belastingheffing, andere inkomsten en leningen. Naast de financiering van de overheidsuitgaven is de belastingheffing aan te wenden als instrument tot beïnvloeding van algemene overheidsdoeleinden, zoals de beheersing van de economie, het bevorderen van de werkgelegenheid en de rechtvaardiger verdeling van inkomens.

Belastingen zijn te onderscheiden in enerzijds belastingen naar winst, inkomen en vermogen en anderzijds de kostprijsverhogende belastingen. Daarnaast kan men zich afvragen of de premies voor de sociale verzekeringen niet tevens als belastingen aangemerkt moeten worden.
Het accent moet gelegd worden op de belastingen naar winst, inkomen en vermogen, aangezien middels deze categorie belastingen een rechtvaardiger verdeling van inkomens kan worden nagestreefd.
Kostprijsverhogende belastingen mogen niet rusten op goederen en diensten, die tot de zgn. eerste levensbehoeften behoren. Daarentegen kan op luxe goederen een hogere belastingdruk rusten.

De wetgeving inzake belastingen naar winst, inkomen en vermogen moet gericht zijn op rechtvaardigheid in de heffing zonder aanzien van de persoon of groepen van personen. Dit betekent dat belastingheffing naar individu moet plaats vinden. Rekening mag worden gehouden met individuele omstandigheden, die tot drukvermindering of drukverzwaring kunnen leiden.
Duidelijkheid in regelgeving moet worden nagestreefd. De heffings-systematiek moet zodanig zijn, dat contrôle op naleving simpel is. Privacy van de burgers blijft de aandacht vragen.

Geïntegreerde heffing sociale verzekeringen en de traditionele belastingen verdient de voorkeur. Tevens moet worden gewerkt aan het omzetten van werknemersverzekeringen in algemene volksverzekeringen, bijvoorbeeld arbeidslozeninkomensregeling in plaats van Werkloosheidswet en Ziektewet.

Het financiële beleid van de overheid moet op een dusdanige verhouding tussen inkomsten en uitgaven gericht zijn, dat het sociaal-economische en financiële belang van het land op lange termijn daar het meest mee gediend is.

VI.3. Inkomensbeleid.

Een mens heeft recht op een menswaardig bestaan. Dit impliceert dat een ieder recht heeft op een inkomen.
Er zijn mensen, die aan het verwerven van inkomen niet toekomen (vrouwen, jongeren, bejaarden, gehandicapten, werklozen enz. De samenleving behoort hen een inkomen te garanderen. Inkomen en inkomensdeling hebben met de Bijbelse grondmotieven van gerechtigheid en naastenliefde te maken.

Grote ongelijkheid in inkomens betekent vaak verschil in macht en aanzien. Het suggereert ook waardeverschillen tussen mensen. Het mechanisme van vraag en aanbod van arbeid dient t.a.v. de inkomensvorming getoetst en beheerst te worden vanuit het gezichtspunt van rechtvaardigheid en menswaardigheid.
Naast een wettelijk basis-inkomen zal daarom een wettelijk maximum inkomen moeten worden nagestreefd.
Vanaf achttienjarige leeftijd dient een ieder van een inkomen te worden voorzien, dat hem/haar in staat stelt de richting van eigen leven te bepalen.

VII. Milieu, energie en grondstoffen.

VII.1. Inleiding.

De mens bedreigt in toenemende mate het voortbestaan van de gehele schepping door zijn wijze van omgaan met zijn natuurlijke omgeving. Onvoldoende wordt beseft, dat de mens zelf een kwetsbaar onderdeel hiervan is en voor zijn basisbehoeften sterk ervan afhankelijk is. De wijze van omgang van de mens met het milieu wordt in hoge mate historisch, sociaal en cultureel bepaald.

In de westerse materialistische samenleving met zijn wetenschappelijke en industriële revolutie is de gedachte, de natuur te kunnen overheersen, sterk aanwezig. Het begrip goed rentmeesterschap, een verantwoord beheer van de schepping, lijkt op de achtergrond te zijn geraakt: door menselijk handelen wordt het leefmilieu van alle organismen bedreigd, dreigt de grondstoffenvoorraad uitgeput te raken en wordt een onevenredig groot deel van langs natuurlijke weg gevormde gebieden gecultiveerd. Door verstoring van het natuurlijk evenwicht heeft er een bedreiging kunnen ontstaan voor de gezondheid van de mens en zelfs voor het voortbestaan van de gehele schepping.

De met schaalvergroting gepaard gaande geïndustrialiseerde economie heeft ertoe geleid, dat het grondstoffen-gebruik enorm is toegenomen. Daarmee samenhangend is de energiebehoefte eveneens sterk gestegen. De mechanisatie in de landbouw heeft een uitstoot van arbeid en een enorme schaalvergroting tot gevolg gehad.

Niet alleen in de rijke westerse landen, ook in de armere landen is, onder druk van de groeiende behoefte aan grondstoffen, met name door en ten behoeve van de rijkere landen, sprake van aantasting van het milieu.

De sociaal-economische organisatie van een land en, in samenhang hiermee, de visie op eigendom, bepalen mede de houding ten aanzien van de natuur

en het grondstoffengebruik. Zo dreigen in een vrije markt-economie, waar industrieën voor een groot deel privé-eigendom zijn, de mate van productie en reclame voor consumptie, alsook antwoorden op vragen betreffende afvallozing of -verwerking in hoge mate door privé-belangen te worden bepaald, in plaats van door het belang van de samenleving in haar geheel, inclusief volgende generaties.

In een economisch systeem, gebaseerd op sociale beginselen, zijn milieukosten feitelijk kosten die door allen worden gedeeld. In een economie die gebaseerd is op een steeds verdergaande groei, is handhaving of verbetering van de kwaliteit van het milieu een haast onmogelijke opgave en is het de vraag, of daardoor de noodzakelijke grondstoffen en energie opgebracht kunnen worden.

Er zijn belangrijke veranderingen in onze westerse samenleving nodig om een langdurig voortbestaan van de mens, in harmonie met de natuur, mogelijk te maken. Als één van de uitgangspunten daarvoor hanteert de EVP het principe van de "economie van het genoeg". Het menselijk handelen is daarbij meer gericht op verhoging van de kwaliteit van het leven, dan op een verhoging van een ongelimiteerde kwantiteit. Tevens zou in de gedachtengang van de EVP het te voeren energiebeleid en industriebeleid plaats moeten vinden in samenhang met het milieu en sociaal-economisch beleid. Een ander uitgangspunt betreft de verbetering van de positie van de arme landen. Een belangrijke bron van inkomsten voor de Derde-Wereld-landen is de export van grondstoffen. Er is een internationale regeling noodzakelijk, waarbij de afname van grondstoffen is gewaarborgd tegen rechtvaardige voorwaarden. Handelsbarrières van de rijkere landen, ter bescherming van de eigen economie, worden door de EVP veroordeeld.

Samengevat streeft de EVP naar:

- een mentaliteitsverandering bij de bevolking. Bijzondere aandacht in het onderwijs voor een actieve milieu-educatie, in samenwerking met milieu-organisaties, waarbij ook de consequenties van het consumptiegedrag voor het milieu aan de orde komen.
- een zodanige inrichting van de samenleving, dat natuurbehoud ook in economische zin een algemeen belang wordt. Een beperking van de vrije-markt-economie wordt nagestreefd. Het milieu wordt mede kaderstellend voor het economische beleid. Het te voeren energiebeleid past zich daarop aan;
- een stringente milieu-wetgeving, zeker zo lang zo veel tegengestelde belangen in het spel zijn. Voorgenomen menselijke activiteiten zullen zorgvuldig op milieu-effecten moeten worden getoetst.
- het verlengen van de tijd-horizon van de beleidsbepalers, het belang van volgende generaties is niet gediend met het nastreven van korte-termijn-politieke doelen;
- afremmen van de economische groei in de rijke landen, ten gunste van de Derde Wereld;
- bevordering van kleinschalige productie, decentralisatie en zelfvoorziening, waarbij productiemiddelen moeten worden aangepast aan het menselijk en dierlijk welzijn;

AANZET TOT BELEID.

Natuur en landschap.

Om de stabiliteit van natuurlijke systemen groot te doen zijn en de landschappelijke waarde van Nederland te optimaliseren, dient het beleid betreffende natuur en landschap gericht te zijn op het behoud c.q. het bereiken van een zo groot mogelijke diversiteit van planten en dieren en een grote variatie van de landschappen, waarin zij leven. Gebieden met een grote natuur- of cultuurhistorische waarde, moeten veilig worden gesteld.
De EVP is daarom van mening dat:

- Aangetaste natuurgebieden moeten zoveel mogelijk hersteld worden. Herinplant van inheemse bomen en struiken en (onderzoek naar) introductie van verdwenen (inheemse) diersoorten zullen daarbij overwogen moeten worden.
- activiteiten in omliggende gebieden mogen geen nadelige invloed hebben op deze herstelde natuurgebieden;
- landschapsparken dienen te worden ingesteld ten behoeve van natuurbehoud en recreatie;
- Landbouwkundige maatregelen moeten hierin ondergeschikt zijn aan milieu- en landschapseisen. Voor instandhouding van cultuurlandschappen kunnen beheersovereenkomsten afgesloten worden. Particulieren, die door instelling van natuurgebieden en/of landschapsparken schade leiden, dienen hiervoor een vergoeding te ontvangen van het rijk.
- bij herverkaveling van gebieden met grote cultuurhistorische waarde de verschillende karakteristieke aspecten van het landschap zoveel mogelijk behouden moeten blijven en eventueel opnieuw worden aangebracht (houtwallen);
- de mogelijke gevolgen van menselijk handelen voor de planten- en dierenwereld zorgvuldig vooraf moeten worden vastgesteld. Bij het betreffende onderzoek dienen maatschappelijke groeperingen (o.a. de milieu-beweging) een belangrijke rol te spelen en beheersovereenkomsten aangegaan te worden voor het onderhoud van oude cultuurlandschappen (mogelijkheden t.a.v. werkgelegenheid). In samenwerking met particuliere instanties, zoals de Vereniging tot behoud van natuurmonumenten in Nederland en de Stichtingen Provinciale Landschappen dient te worden gekomen tot een zorgvuldig beleid t.a.v. toekomstige aankopen van te beschermen gebieden en het beheer hiervan;
- de bio-industrie niet in oude cultuurlandschappen mag worden toegelaten en daar, waar deze wel aanwezig is, zal moeten worden afgebouwd;
- massarecreatie (pretparken e.d.) uit landelijke en natuurgebieden geweerd dient te worden en nabij de grote steden moet worden geconcentreerd;
- een aantal natuurgebieden de status van beschermd natuurgebied dienen te verkrijgen, waarbij deze bescherming meer dan tot nu toe tot zijn recht moet komen, o.a. Waddengebied, Lauwersmeer, IJsselmeer, Oostvaarderplassen, Markiezaatsmeer, Biesbosch.

VII.3. Landbouw en milieu.

Het karakter van de landbouw is de laatste decennia veranderd van een kleinschalige schone bedrijfstak met een positieve uitstraling op het landschap tot een producent van afvalstoffen en een vervuiler van het milieu, terwijl ook steeds meer brandstof, kunstmest en bestrijdingsmiddelen nodig zijn.

- Reststoffen van landbouwproducten dienen primair als afvalstoffen beschouwd te worden.
- Het gebruik van afvalstoffen in de landbouw mag alleen geschieden, als deze geen vervuiling van het milieu tot gevolg hebben.
- Vruchtwisseling dient te worden bevorderd om overmatig gebruik van bestrijdingsmiddelen en verslechtering van de bodemkwaliteit tegen te gaan.
- Mechanische en biologische gewasbescherming dient bevoordeeld te worden boven chemische

bestrijding. Op oppervlakten, niet primair bestemd voor productie van gewassen of veevoer, moet toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen worden verboden (bermen, slootkanten, erven);
- Onderzocht moet worden wat de gevolgen op lange termijn zijn van de huidige landbouwmethoden voor het milieu, de kwaliteit van de grond en het grondwater;
- Bij het instellen van beheersmaatregelen zal overleg gepleegd moeten worden met de betrokken landbouwers;
  De natuurlijke minerale kringloop dient te worden hersteld; het gebruik van kunstmest moet worden teruggedrongen. Hierdoor zal ook een groot deel van de mestdumping kunnen worden voorkomen, zodat de watervoorziening minder in gevaar komt.

VII.4. Fysisch milieu.

Door menselijke activiteiten is het milieu dermate verslechterd, dat het hanteren van een stringent milieubeleid een levensnoodzaak is.
Zolang niet vanzelfsprekend de handhaving en verbetering van de kwaliteit van water, bodem en lucht een algemene norm is, zal door het stellen van regels daar invulling aan moeten worden gegeven. Veel aandacht zal besteed moeten worden aan de bewustwording van iedere burger. Het consumentengedrag bepaalt uiteindelijk voor een belangrijk deel de economische structuur van onze maatschappij.

Algemene uitgangspunten van het door de EVP voorgestane beleid zijn de volgende:

- Nieuwe stoffen mogen pas in productie genomen worden, wanneer uit onderzoek gebleken is, dat ze geen gevaar - direct en indirect - opleveren voor mens en milieu;
  Stoffen of apparaten, waarin schadelijke stoffen zijn verwerkt, waarvan het gebruik of de toepassing in Nederland reeds verboden is of nog zal worden, mogen niet naar het buitenland worden geëxporteerd (o.a. ontwikkelingslanden).
  De bij fabricageprocessen vrijkomende milieubelastende stoffen zullen moeten worden opgevangen en door bedrijven zelf moeten worden verwerkt. Indien ze hiertoe niet in staat zijn, zal aangetoond moeten worden, welk bedrijf hierin dan zal voorzien (meldingsplicht).
- In de prijs van producten, die niet langs natuurlijke weg afgebroken worden, zal een bedrag opgenomen moeten worden voor de inzameling en verwerking van de afvalproducten.
- Voor die afvalstoffen, die niet door bedrijven zelf in niet milieubelastende vorm kunnen worden omgezet, zullen er speciale bedrijven hiervoor opgezet en aangewezen moeten worden. De locatie van deze bedrijven moet met zorg gekozen worden, zodat geen risico voor omwonenden aanwezig is. Zonering moet bij de wet worden vastgelegd. (Zonering is het instellen van zones, waarbinnen restricties gelden voor het grondgebruik, rond de objecten die risico's met zich meebrengen voor de directe omgeving (veiligheid, volksgezondheid) en hinder veroorzaken (geluid, stof).
- Voor alle milieubelastende stoffen en stoffen die op enigerlei wijze gevaar opleveren voor mens en dier, moeten normen opgesteld worden. Door het vastleggen van grenswaarden kan aangegeven worden, welke hoeveelheden maximaal toelaatbaar zijn.
  Deze grenswaarden zullen echter op gezette tijden ter discussie moeten staan en opnieuw vastgesteld, om zodoende de milieubelasting verder terug te dringen. In meerjarenprogramma's zal aangegeven moeten worden, welke maatregelen, inclusief de daarvoor noodzakelijke financiële middelen, genomen worden voor kwaliteitsverbetering voor het milieu.
  Een goede contrôle op de naleving van de bij vergunning behorende regels is noodzakelijk. De bevoegdheid van de met de contrôle belaste instanties moet worden uitgebreid.
- Naast het stellen van algemene regels bij de milieuwetgeving zal rekening gehouden moeten worden met specifiek lokale situaties. Derhalve zal er ruimte moeten zijn voor regionale en lokale overheden, om binnen een algemeen raamwerk aparte regels op te stellen.
  Aanvulling: Vergunningen aanvragen en bezwaar- en beroepsprocedures moeten op eenvoudige wijze en sneller worden afgehandeld. Een uniforme tariefstelling moet worden nagestreefd.
  Hetzelfde geldt voor Nederlandse normen, die in diverse situaties scherper gesteld moeten worden dan de in EG-verband vastgelegde, die gebaseerd zijn op de acceptatie door alle EG-landen, eventueel in samenhang met invoerbeperkingen.
  De beginselen als bestrijding aan de bron, best uitvoerbare technieken, standstill en de vervuiler betaalt, worden door ons als belangrijke uitgangspunten gehanteerd.
- Doelmatigheid van productie dient voorop te staan, met zo weinig mogelijk verspilling van grondstoffen en energie, en zonder vervuiling van het milieu. In de BTW-tarieven zal onderscheid gemaakt moeten worden in producten die duurzaam en maatschappelijk nuttig zijn en producten, die dat niet zijn.
- Afvalproducten van productieprocessen en na gebruik van goederen ontstane reststoffen dienen zo veel mogelijk te worden gebruikt;
- Ontwikkeling van schonere productie-technieken dient door de overheid gestimuleerd te worden door het stellen van gunstige randvoorwaarden. Er zal een omvorming plaats moeten vinden van een wegwerp-economie naar een reparatie/kringloop-economie;

VII.5. Internationaal milieubeleid.

Gestreefd wordt naar de invoering van een integrale milieuvergunning.
Milieuproblematiek houdt niet op bij de grenzen van een land. Voorbeelden van internationale problemen zijn de verzilting van de Rijn, vervuiling van de zee en de zure regen. Een andere reden om de milieuproblematiek internationaal aan te pakken, is ongelijkheid die er ontstaat ten aanzien van de economische overlevingsmogelijkheden van bedrijven, wanneer er één in een land mèt en een ander in een land zònder verstandige (en dus voor het milieu afdoende) milieuwetgeving opereert, terwijl ze beiden gebruik maken van dezelfde markt.

Internationale milieuwetgeving dient dus met grote spoed ter hand te worden genomen.

- De Internationale Unie voor Behoud van de Natuur en de Natuurlijke Hulpbronnen (IUCN), het Wereldnatuurfonds (WNF) en enkele instanties van de Verenigde Naties (UN): het Milieu Programma (UNEP), de Voedsel- en Landbouworganisaties (FAO) en de Educatieve Wetenschappelijke en Culturele Organisatie (UNESCO) hebben de World Conservation Strategy (WCS) uitgebracht in 1980. Nationaal en internationaal verdient het doel van de WCS instemming: toetsen wat de gevolgen zijn van menselijke activiteiten voor het milieu en het voeren van een beleid dat verloedering van het milieu voorkomt. In dit verband dient er een betere coördinatie gerealiseerd te worden, om o.a. de wereldzeeën en tropische regenwouden afdoende te beschermen. Van overheidswege

zou beperking van de invoer van tropische houtsoorten opgelegd moeten worden en herbebossing moeten worden bevorderd;
- De schadelijke gevolgen van milieu-verontreiniging door een land voor een ander land dienen door een onafhankelijk instituut te worden geschat en dienen door de verontreiniger te worden vergoed en in de toekomst te worden voorkomen;
- De wetgeving op het gebied van de natuur- en milieubescherming in verschillende landen dient op elkaar afgestemd te worden.
- Wanneer het gebruik van een product (bijv. een insecticide) in ons land verboden is, dient ook de productie te worden verboden.
  De internationale handel in producten, die niet milieuvriendelijk zijn, moet aan banden kunnen worden gelegd (bijv. door invoerstop of hoge invoerrechten) wanneer het uitvoerende land minder effectieve milieuwetten kent dan het invoerende land en concurrentievervalsing kan optreden.
  De activiteiten van multinationale ondernemingen moeten worden tegengegaan, wanneer deze inhouden de productie in landen die slechts een beperkte of geheel geen milieuwetgeving kennen.
  De wetgeving in Nederland mag niet worden afgeremd door het achterblijven van andere landen. Wel kan worden overwogen in bepaalde gevallen bedrijven ondersteuning te geven, wanneer ze hiervan zeer nadrukkelijk het slachtoffer zijn en geen alternatieven (anderssoortige productiewijze enz.) mogelijk zijn.
- De voedselproblematiek in de Derde Wereld dient te worden opgelost, niet door het invoeren van vervuilende westerse techniek (die zou leiden tot een gigantische toename van energieverbruik en milieuproblemen, terwijl bovendien de afhankelijkheid van de derde wereldlanden van de rijke landen zou toenemen) maar door kleinschalige, weinig kapitaal vragende, arbeidsintensieve productie in de betreffende landen, die gebruik maken van ter plaatse voorhanden zijnde materialen en grondstoffen.
- De ecologische effecten van ontwikkelingssamenwerkingsprojecten dienen een element van afweging te zijn.
- Proefnemingen met atoomwapens dienen onmiddellijk te worden gestopt, om verdere vernietiging van het milieu door straling en radio-actief afval te voorkomen.
- Handel in bedreigde planten- en diersoorten moet worden verboden.

VII.6. Energie.

Voor onze energiebehoefte zijn we nog steeds afhankelijk van fossiele brandstoffen: aardolie, aardgas en steenkool. De voorraden ervan zijn niet onbeperkt en voor een belangrijk deel niet economisch te winnen.

De opvatting dat kernenergie een goedkope vorm van energie zou zijn en het afvalprobleem op korte termijn zou kunnen worden opgelost, is voor een groot deel niet juist gebleken. De zogenaamde eindeloze energiebronnen vinden nog nauwelijks toepassing en het is de vraag, of wind- en zonne-energie binnen afzienbare tijd voor een groot deel in de energiebehoefte kunnen voorzien. De verwachtingen t.a.v. kernfusie mogen niet te hoog gespannen zijn. De EVP is van mening, dat een nieuwe aanpak van de energie-voorziening een vereiste is. Daarbij wordt o.a. het door het Centrum van Energiebesparing ontwikkelde CE-scenario als leidraad gebruikt om te komen tot een meer milieuvriendelijke, een op zuiniger gebruik van kernenergie gerichte en sociaal-aanvaardbare energie-politiek.

De introductie van nieuwe energie-besparings- en opwekkingstechnieken vergt veel tijd. In de overgangsperiode zal ten aanzien van onze eigen fossiele energiereserves een conserveringsbeleid moeten worden gevoerd.

- Het energieverbruik zal verder moeten worden teruggedrongen door besparende maatregelen. De overheid zal daartoe een stimuleringsbeleid moeten voeren. Voor de huishoudens zal niet door verhoging van de energieprijzen, maar door subsidieregelingen voor woningisolatie en voor toepassing van bijvoorbeeld warmtepompen energiebesparing moeten plaatsvinden. Voor bedrijven zal besparing gezocht moeten worden in zuiniger productieprocessen en de toepassing van warmte/krachtkoppeling.
- Ten behoeve van de woningbouw zullen dusdanige isolatie-eisen in de bouwvoorschriften moeten worden opgenomen, dat zonder een te grote stijging van de stichtingkosten een optimale isolatie wordt bereikt. Bij de situering van nieuwe woningen dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheden van passieve zonne-energie.
- De organisatie van de energievoorziening zal zo moeten worden opgezet, dat de energiebesparing en de introductie van duurzame energiebronnen zo goed mogelijk kan verlopen.
- Voor de opwekking van groot electrisch vermogen en het transport daarvan zullen bestaande regionale bedrijven moeten opgaan in één landelijk, door de overheid gecontroleerd, bedrijf.
- Plaatselijke of regionale bedrijven zullen een grotere rol in de energievoorziening moeten gaan spelen, waardoor onder andere zelfopwekking kan worden gestimuleerd. De distributie van energie zal geheel in handen moeten blijven van de overheid. Verdere ontwikkeling van kernenergie in Nederland en samenwerking met andere landen op dat gebied moet worden stopgezet. Er zal tevens gestreefd moeten worden de bestaande kerncentrales op bepaalde termijn te sluiten.
  In dit standpunt is een belangrijke factor, dat van het afval van kerncentrales kernwapens kunnen worden gemaakt.
  Met versterkte middelen zullen de mogelijkheden voor de toepassing van milieuvriendelijke en grondstofbesparende systemen moeten worden onderzocht, zoals wind- water- kracht- en zonne-energie.
  De mogelijkheden van het (tijdelijk) opslaan van energie kan het gebruik van wind- en zonne-energie aantrekkelijker maken.
- Ten aanzien van de inzet van kolen in de energievoorziening (diversificatie) zal grote terughoudendheid moeten worden betracht vanwege de daaraan verbonden milieuproblemen. Eventuele toepassing zal alleen acceptabel zijn, wanneer de emissie van schadelijke stoffen beneden aanvaardbare grenzen blijft, zodat zure regen tot het verleden zal behoren en voor het vliegas gebruiksmogelijkheden ingang hebben gevonden.
- In de vervoerssector zal ter besparing van energie en een meer efficiënt gebruik van grondstoffen het gebruik van het openbaar vervoer gestimuleerd moeten worden.

VIII. Landbouw en visserij.

VIII.1. Inleiding.

Het voedsel dat wij op aarde produceren, is bedoeld als bijdrage aan het welzijn van mensen.
De laatste decennia heeft voedselproductie onder invloed van wetenschap en techniek zo'n productiviteitsverhoging te zien gegeven, dat de primaire functie van welzijnsvrschaffing

wordt misbruikt in de vorm van kapitaalverschaffing en machtsmiddel in handen van landen en/of machtsblokken.
Meer voedsel is meer macht! De gevolgen zijn:
- productiewijzigingen op wereldschaal. Productie ten bate van plaatselijke primaire voorzieningen wordt omgezet in productie van handelsgewassen voor de export;
- steeds grotere afhankelijkheid van elkaar. Handel, transport, verwerking en distributie van voedsel op grote schaal schept macht en onmacht.
  Bij het vrijwillig of gedwongen verlaten van productie voor plaatselijke behoefte, ontstaat monocultuur, specialisatie, roofbouw enz.
  Het standpunt van de EVP is ook, dat men in eerste instantie voedsel moet produceren, daar waar mensen zijn.
  Voedsel mag niet eindeloos verhandeld worden en getransporteerd worden over de hele wereld - dat geeft grote afhankelijkheid met name van de Derde Wereld t.o.v. de verhandelende landen. Het in practijk brengen van deze standpunten is geen eenvoudige zaak. Maar het heeft nauw te maken met onze visie t.a.v. de "economie van het genoeg". In deze visie is voor het huidige landbouwbeleid weinig ruimte. In het vrije spel van maatschappelijke krachten, productieverhoging, schaalvergroting, rationalisatie, exporteren, samen de onderbouw van de landbouw in het rijke deel van de wereld, komen steeds meer mensen in de Derde Wereld om van honger.
  Wij staan voor de oprichting van een Wereldvoedselbank, om op wereldwijde schaal te komen tot harde afspraken over productie, afzet en prijs van voedsel; één van de weinige mogelijkheden om voor ieder op aarde een eerste levensbehoefte binnen bereik te brengen. En zeker daartoe zijn wij op aarde!
  In de landbouw dient de productie van voedsel voor alle mensen centraal te staan.
  Daarbij stellen wij een aantal voorwaarden:
  - de productie moet plaatsvinden met eerbied voor natuur, landschap en milieu;
  - er moet gelet worden op de gezondheid van de consument èn producent; arbeidstijden omstandigheden voor de werkers in land- en tuinbouw moeten sociaal aanvaardbaar zijn.
  - schaalvergroting leidt veelal tot verlies van arbeidsplaatsen en dient ook daarom met grote reserve bekeken te worden.

Naast de voedselproductie is de landbouw belangrijk voor de vormgeving aan het landschap. De schakeringen in het Nederlandse landschap zijn in belangrijke mate ontstaan door de landbouwcultuur. In landschappelijk kwetsbare gebieden zal met een aangepaste bedrijfsvoering de landbouw haar taak moeten vervullen. De meerkosten, die dit kan meebrengen, zullen door de hele gemeenschap gedragen moeten worden.

Ondanks bestaande wetgeving zijn er nog een aantal voorschriften nodig, die een betere regeling waarborgen.
De Nederlandse visserij is een traditionele bedrijfstak, waarin nog steeds velen werkzaam zijn. Het behoud van deze sector is gediend met een blijvend evenwicht in de visstand. Dat kan bereikt worden via een vangstbeperking; deze beperking zal naar evenredigheid moeten worden opgelegd volgens Europese richtlijnen.
De overheid dient het onderzoek naar en de invoering van minder energieverslindende technieken en methoden van visserij met kracht te bevorderen. Ook het onderzoek naar mogelijkheden van energie-arme viskweekmethoden en de invoering ervan in binnen- en buitenwateren dienen bevorderd te worden.

AANZET TOT BELEID.

VIII.2. Grond en grondprijzen.

Voor de productie van voedsel is grond nodig. De prijzen van die grond voor de landbouwonderneming moeten in een goede verhouding staan tot de prijzen van de producten, die erop verbouwd worden.
Grond behoort in feite aan de gemeenschap. Een goede handelwijze zou het dan ook zijn, als die grond beheerd werd door de gemeenschap en in gebruik uitgegeven aan de producent. De EVP beseft terdege, dat dit de gemeenschap geld kost. Maar het is ook dè manier om speculatie in grond te voorkomen. Uitgifte van grond in pacht of erfpacht door de overheid kent als risico een hoge pachtprijs in geval van financieringsproblemen van diezelfde overheid.
Criterium voor het in pacht geven van grond is niet het principe van vraag en aanbod, maar kleinschaligheid en het recht van de zwakkere.
Maar het feit dat grond schaars is en nog schaarser dreigt te worden en daarnaast het besef dat een goed landbouwbeleid essentieel is voor de Nederlandse economie, vindt de EVP genoeg reden om toch te pleiten voor wijziging van de bestaande situatie: grond die niet bedrijfsmatig in gebruik is, hoort geen particulier eigendom te zijn.

VIII.3. Landbouwbeleid.

Het Nederlandse landbouwbeleid zal tot doel moeten hebben:
- een voldoende voedselproductie binnen de lijnen, die de EG heeft uitgezet. Binnen die EG zal de bepaling van de omvang van de voedselproductie gericht moeten zijn op zelfvoorziening en steun aan de op te richten wereldvoedselbank.
  Op basis hiervan zal men de productie moeten plannen en een redelijke prijs garanderen;
- een redelijk inkomen voor de mensen, die in land- en tuinbouw werkzaam zijn. Ook de arbeidstijden en -omstandigheden moeten sociaal aanvaardbaar zijn.
- De zware werkbelasting van de vrouw in het boerenbedrijf, als echtgenote vaak onbetaalde maar onmisbare kracht, vormt hierbij een punt, dat niet vergeten mag worden.
- Bedrijfsverzorgingsdiensten spelen een belangrijke rol bij de verbetering en zullen dan ook gesteund dienen te worden. Bedrijven met een laag inkomen en van een gemiddelde en kleine omvang zullen in staat moeten worden gesteld, om tegen gereduceerd tarief gebruik te maken van de bedrijfsverzorgingsdienst, ook buiten specifieke noodsituaties als ziekte enz.
- Deze doelstellingen moeten worden bereikt met behoud van een schoon milieu en een aantrekkelijk landschap. Naast maatregelen die de inkomensontwikkeling op peil houden en bedrijfsmethoden, die de arbeidsomstandigheden verbeteren, zal men uit moeten zijn op investeringen, die het milieu ten goede komen.
- Naast de bestaande ruilverkaveling, waarbij vaak grote, ingrijpende infrastructurele werken voorkomen, bepleit de EVP een vorm van administratieve ruilverkaveling, waarbij alleen kavelruil mogelijk is en geen ingrijpende werkzaamheden in het kader van de infrastructuur plaats vindt. Door deze lichtere vorm van ruilverkaveling is betere bedrijfsvoering mogelijk en blijven natuurlijke en landschappelijke waarden gehandhaafd. In gebieden met bijzondere landschappelijke, natuurlijke of culturele waarden, dient het aangaan van een beheersovereenkomst te worden bevorderd.

VIII.4. Ecologisch evenwicht.

Door het beheer van een zo groot deel van de grond heeft de land- en tuinbouw een grote invloed op het milieu en op het ecologisch evenwicht in de natuur.
Het gebruik van chemische middelen moet daarom worden beperkt en met name langwerkende en moeilijk afbreekbare chemische bestrijdingsmiddelen moeten zeer critisch worden beoordeeld.
In EG-verband zal men moeten komen tot een gezamenlijk toelatingsbeleid van chemische bestrijdingsmiddelen.
Het gebruik van rioolzuiveringsslib als meststof zal vanwege het voorkomen van zware metalen moeten worden verboden.
Een extra stimulans moeten krijgen:
- onderzoek en toepassing van biologische middelen ter voorkoming van plantenziekten en insectenaantasting;
- onderzoek en kweekwerk om te komen tot plantenrassen met ingeteelde resistentie tegen bepaalde plantenziekten;
- onderzoek en voorlichting in alternatieve landbouwmethoden;
- initiatieven ter bevordering van afzetdistributie en consumentenvoorlichting over alternatief geproduceerd voedsel;
- onderzoek naar nieuwe land- en tuinbouwgewassen met nieuwe toepassingsmogelijkheden.

VIII.5. Tuinbouw.

In de glastuinbouw zal het onderzoek naar en toepassing van energiebesparende teeltmethoden gestimuleerd moeten worden.
Te denken valt aan onderzoek naar planten, groenten en bloemenrassen, die bij een lagere temperatuur groeien. Zelfstandig opwekken van energie dient gestimuleerd te worden.
Het gebruik van bestrijdingsmiddelen moet zoveel mogelijk afgeremd worden door goede voorlichting en de mogelijkheid op zware vergiften heffingen te gebruiken.

VIII.6. Visserij.

Er zal een vereenvoudiging moeten komen van de vele administratieve handelingen, die vissers nu moeten uitvoeren in verband met de vangstbeperkingen.
Ook voor de visserij zijn de energieprijzen hoog geworden. Zo'n 70 à 80 % van de exploitatiekosten van een visserijvaartuig bestaat uit energiekosten. Er zal onderzocht moeten worden, in hoeverre technische innovatie het energieverbruik kan verminderen.

Handhaving van de territoriale beperkingen (de zgn. 12-mijlszone) acht de EVP bij een opgelegde vangstbeperking niet wenselijk.
In een Nederlands visserijbeleid verdient volgens de EVP de consumptievisserij de voorkeur boven visserij ten behoeve van industriële verwerking (de vismeelindustrie).
Het verdient eveneens aanbeveling actiever te onderzoeken, in hoeverre de scholing, kennis en ervaring van de Nederlandse visserij overgedragen kan worden aan vissers in ontwikkelingslanden; daar kan men dan de eigen visgronden beter benutten, waarmee de voedselproductie en de nationale economie gediend kan zijn.
Daarbij dient er voor gewaakt te worden, dat zo'n nieuwe ontwikkeling, waarbij gebruik gemaakt wordt van grotere schepen, niet te snel verloopt. Anders is de kans groot, dat arme vissers er de dupe van worden. Tevens kunnen de investeringen en onderhoudskosten grote consequenties hebben.

IX. Binnenland.

IX.1. Inleiding.

De EVP accentueert, dat de overheid als drager van het gezag zich hoort te gedragen onder de norm "schild te zijn voor de zwakken".
Staatkundig krijgt dit gestalte door de beginselen van de democratische rechtsstaat. Als zodanig heeft de overheid een dienstbare taak: ze beschermt het kwetsbare en stimuleert de structuren, waarin mensen zich in vrijheid en verantwoordelijkheid kunnen ontplooiën.

Om een beleidsproces beter controleerbaar te maken voor het parlement en meer bestuurbaar voor de politieke bestuurders, pleit de EVP voor een verandering in de structuur van de (Haagse) departementale diensten, zeker waar zij in onze maatschappij van nu vaak zo'n log bureaucratisch apparaat lijken te vormen.
Ook op lagere niveaux is reorganisatie nodig. Hier immers zien we het raakvlak van bestuurlijke besluitvorming en burgers, die deze besluitvorming veelal direct betreft, des te duidelijker.
Democratie aan de basis is bij dit alles het uitgangspunt van de EVP.

AANZET TOT BELEID.

IX.2. Lagere overheid.

Aan provincie en gemeente behoort een zelfstandige positie en een zo groot mogelijke taak te zijn toebedeeld, waarbij zowel de belangen van de hele gemeenschap als de bescherming van personen en samenlevingsverbanden zijn gediend. Immers, wat historisch en geografisch is gegroeid, doet recht aan het eigen karakter van kleine gemeenschappen.

IX.3. Parlement.

De staat is naar zijn innerlijke aard en structuur een publiekrechtelijke gemeenschap van overheid en onderdaan beide. IN deze "staat" staan overheid en volk niet tegenover elkaar, maar in een publiekrechtelijke gemeenschap met elkaar. Overheid en volk vormen tesamen de staat, zodat staatsburgers als deelgenoten in die staat mede verantwoordelijk zijn. Daar ligt dan ook de grondslag voor de parlementaire democratie, zoals de EVP die voor ogen heeft. In het parlement ontmoeten overheid en volk elkaar.
In het kader van de controlerende taak van de volksvertegenwoordiging dient het recht van de parlementaire enquête ook gegeven te worden aan een minderheid van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

IX.4. De overheid als werkgever.

De overheid heeft ook een taak als werkgever. Zij dient ervoor te waken, dat deze taak vermengd wordt met andere taken. De overheid dient hierbij uit te gaan van een open overleg-structuur met de werknemers. De werknemers bij de overheid kan een algemeen recht op staken niet ontzegd worden. Bij stakingen, die het algemeen belang schaden of de veiligheid in gevaar brengen, dient de rechter zich over de rechtvaardigheid van de staking uit te spreken. Ook dient de overheid het voortouw te nemen bij de democratisering van de medezeggenschap van werknemers.

X. O N D E R W IJ S.

X.1. Inleiding.

De EVP beschouwt het onderwijs mede als een middel om het doen van gerechtigheid en het stichten van vrede te bevorderen. De in artikel 23 van de grondwet vastgelegde vrijheid van onderwijs (o.a. vrijheid van richting, geen onderscheid bij bekostiging openbaar en bijzonder onderwijs) zal steeds uitgangspunt van beleid zijn.
De ouders stellen in samenwerking met leerkrachten en eventueel leerlingen de inhoud van het onderwijs vast, terwijl de overheid

hierbij een voorwaarden-scheppende taak heeft.
De overheid zal deze taak op een open en democratische wijze dienen uit te voeren.
Slechts dan zal de overheid democratisering en humanisering van het onderwijs mogen vragen. De school wordt dan een gemeenschap, waarin leerlingen, leerkrachten en ouders als gelijkwaardige partners worden beschouwd. De leerlingen en ouders dienen recht op inspraak te hebben en dit dient een wezenlijke invloed op het schoolgebeuren te hebben.

Het onderwijs is dienstbaar aan de zich ontwikkelende persoon. Iedereen heeft recht op dit dienstbetoon, niet alleen kinderen, maar ook volwassenen. Ieder zal zo middelen ter beschikking krijgen, om zich in te kunnen zetten voor een leefbare, vreedzame en rechtvaardige wereld.

We zullen daarom af moeten van een onderwijsvorm, die kennis ontwikkelt als middel tot macht. Dit betekent niet, dat de EVP kennis onbelangrijk vindt. Juist om alle problemen in onze samenleving op te kunnen lossen, zal veel dienstbare kennis nodig zijn.

Overmatige prestatiedruk en competitie hebben de mens vervreemd van zijn samenleving en van de ander. Het onderwijs is selectief. Dit heeft een afvalrace tot gevolg, wat tegenstellingen verscherpt en te weinig ruimte laat voor persoonlijke ontplooiïng van de afvallers.

Graag zou de EVP een bijdrage willen leveren aan het onderwijs-systeem, bestaande uit funderend onderwijs, waarop aansluitend een geïntegreerd vervolg-onderwijs, waarbinnen mensen niet concurrerend samenleven en samenwerken kunnen leren.

Teneinde het in de inleiding gestelde te kunnen realiseren, dient het onderwijs een bevrijdend karakter te hebben. Dat wil zeggen, dat het mensen mondig zal moeten maken en hen in staat stellen zelf actief vorm te geven aan een samenleving. De sociale vorming is hierbij een belangrijk aspect. Slechts samen met de ander zullen we er in slagen, de problemen te overwinnen. Voorts zal het onderwijs een bijdrage moeten leveren aan het doorbreken van rolpatronen. Het vastzitten in rollen vormt een belemmering voor samenleven en samenwerken.

Ook het vooroordeel vormt zo'n belemmering. De EVP acht het een belangrijke doelstelling de vooroordelen te slechten. Nauw hiermee verbonden is de doelstelling van intercultureel onderwijs. Bij intercultureel onderwijs wordt uitgegaan van een samenleving, bestaande uit verschillende etnische groeperingen en culturen, en worden de consequenties hiervan uitgewerkt voor alle leerlingen. Dat betekent onder meer, dat tegemoet gekomen wordt aan de specifieke behoeften van allochtone kinderen. Onze snel veranderende samenleving vraagt een onderwijstype, dat veel aandacht schenkt aan creativiteit. Er zal veel gelegenheid moeten zijn voor experimenteel, ontdekkend, leren. Extra aandacht dient gegeven te worden aan kinderen, die problemen ondervinden in het leerproces. Hierbij behoeft de aandacht niet tot de school beperkt te blijven. Samenwerking tussen welzijnswerk en onderwijs op dit gebied is daarbij gewenst. Een aparte paragraaf ruimt de EVP in voor het vredesonderwijs, gezien het belang dat de EVP eraan hecht. Onze kinderen groeien op in een wereld met:

- uit de hand gelopen bewapening.
- groeiende honger en armoede in de derde wereld;
- toenemende schending van mensenrechten;
- stijgende criminaliteit en agressie;
- een bedreigd milieu;
- sexuele vooroordelen;

Omdat de nood in de wereld zo overweldigend groot is, bestaat het gevaar, dat een gevoel van machteloosheid zich meester zal maken van de jeugd.

Via vredesonderwijs op school worden kinderen opgevoed tot samenwerkend samenleven en overleven, dat het beste tegenwicht vormt tegen het doemdenken.

Vredesonderwijs is niet een vak gedurende één uur in de week, het impliceert een houding van omgaan met elkaar vanuit de grondgedachte "in ootmoedigheid achtte de één de ander uitnemender dan zichzelf".
Vredesonderwijs is niet een vak gedurende één uur in de week, het betekent een voortdurende houding van respect voor elkaar.
Vredesonderwijs zou geïntegreerd moeten worden binnen het gehele lesprogramma, om kinderen te laten opgroeien tot bewuste burgers.

Er zal in het onderwijs plaats ingeruimd moeten worden voor het denken over oorlog en vrede, ontwapening en ontwikkeling. Daarom dient het denken en praten over een andere wijze van conflict-oplossing bevorderd en gestimuleerd te worden.

AANZET TOT BELEID.

X.2. Geïntegreerd Horizontaal Onderwijsmodel.

De EVP staat een geïntegreerd horizontaal onderwijsmodel voor, zoals in het schema weergegeven:

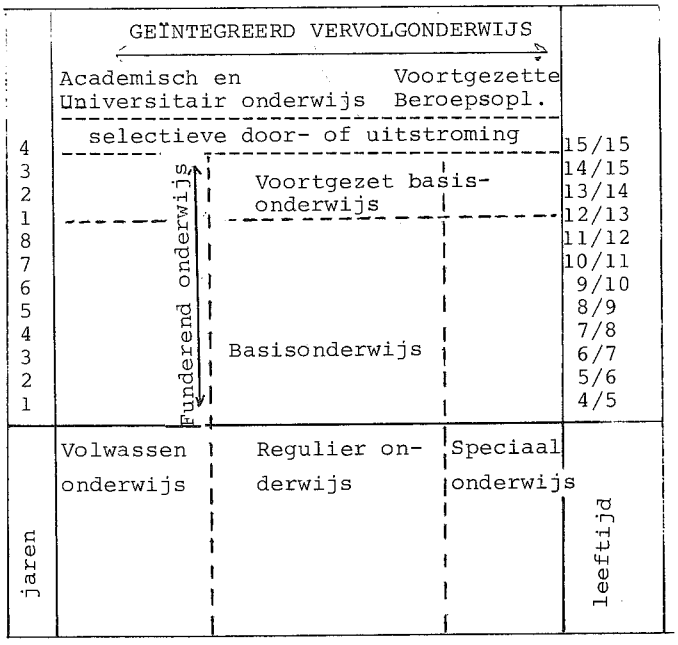

Geïntegreerd, omdat het speciaal onderwijs zo veel mogelijk samenvalt met het regulier onderwijs. Geïntegreerd ook, omdat het volwassen onderwijs parallel loopt en waar mogelijk samenvalt met het regulier onderwijs. Dat geldt met name voor het geïntegreerde vervolgonderwijs, maar ook voor het funderend onderwijs. Geïntegreerd nogmaals, omdat het academisch en universitair onderwijs en de voortgezette beroepsopleidingen samenvallen binnen het geïntegreerde vervolgonderwijs. Horizontaal, omdat het uitgaat van gezamenlijk en gelijksoortig onderwijs voor iedereen van ± 4 tot ± 16 jaar binnen het funderend onderwijs.

X.2.1. Funderend Onderwijs.

Alle leerlingen van 4 tot 16 jaar hebben recht op funderend onderwijs. Leerrecht en leerplicht behoeven niet samen te vallen, omdat leerplicht er is ter bescherming van het kind.

Het funderend onderwijs omvat 12 leerjaren, waarvan 8 als basisonderwijs en 4 als voortgezet basisonderwijs.
Funderend onderwijs selecteert de leerlingen niet naar intelligentie-niveau, vakken-keuzen en/of voorkeuren. Dat betekent, dat de leerlingen niet al op jonge leeftijd een keuze moeten maken, die bepalend is voor hun verdere studieverloop, beroepskeuze en plaats in de maatschappij. Funderend onderwijs moet derhalve een brede vorming geven, aansluitend op de individuele mogelijkheden en aanleg van elke leerling. De doorgaande lijn in de ontwikkeling en vorming van het kind staat voorop. Hierin past geen leerstof- jaarklassensysteem met jaarbeoordelingen (zitten blijven). Het kind dient centraal te staan.
Funderend onderwijs biedt elke leerling de kans door te stromen naar alle vormen van onderwijs binnen het geïntegreerde vervolgonderwijs of d.m.v. een goede vakopleiding een plaats in de samenleving te vinden.
Funderend onderwijs is er voor alle leerlingen en dus ook voor hen, die om wat voor reden dan ook, speciale aandacht nodig hebben. Dit houdt noodzakelijkerwijs een zorgverbreding binnen het funderend onderwijs in.

Alleen als er dusdanige voorzieningen moeten worden getroffen, dat realisering daarvan binnen het reguliere onderwijs niet te verwezenlijken is, zullen daarop aangepaste vormen van speciaal onderwijs nodig zijn. Symbiose ofwel beweging tussen regulier en speciaal onderwijs moet mogelijk zijn. Intensieve contacten tussen het regulier en het speciaal onderwijs zijn daarbij een noodzakelijke voorwaarde.Hiertoe dienen op regionaal niveau werkoverlegorganen opgericht te worden.

X.2.1.1. Basisonderwijs.

Het basisonderwijs is bestemd voor leerlingen van ± 4 tot ±16 jaar. De eigen identiteit van de kleuter zowel als van het schoolkind dient daarbij uitgangspunt te zijn.

Uitgangspunt bij het basisonderwijs dient te zijn de doorgaande lijn. Daarbij dient de zorg voor de individuele leerling, die zijn eigen ononderbroken weg - in samenwerking met andere leerlingen en begeleid door de leerkracht - door de leerstof volgt, voorop te staan.

Basis-onderwijs dient dicht bij de leerling te staan. Figuurlijk d.m.v. kind-gericht onderwijs en letterlijk in de directe leef- en belevingswereld van het kind. Dat houdt in, dat elke woongemeenschap, zolang dit door alle betrokkenen verantwoord wordt gevonden, zijn eigen school of scholen heeft. Dit betekent dat de spreiding van scholen zodanig moet zijn, dat een ieder binnen redelijke afstand het onderwijs van zijn of haar keuze kan genieten. Daarbij kan samenwerking tussen de scholen m.b.t. het gebruik van leermiddelen en gebouwen geëist worden. Spreiding van scholen is vooral een aangelegenheid van schoolbesturen, medezeggenschapsraden en lagere overheden.

X.2.1.2. Voortgezet basisonderwijs.

Het voortgezet basisonderwijs is bestemd voor alle leerlingen van 12 tot 16 jaar.

Het wordt bezocht door alle leerlingen, aansluitend op het basis-onderwijs. Uitgangspunt bij het voortgezet basisonderwijs dient te zijn de brede vorming van alle leerlingen, aansluitend op hun individuele mogelijkheden en gericht op gelijke kansen, om andere vormen van onderwijs te volgen, of op een andere wijze een plaats in de samenleving te vinden.

In leerplan en lesrooster dient evenredig aandacht te worden besteed aan creatieve, technische, maatschappelijke, sociale en levensbeschouwelijke vorming. Doordat alle leerlingen van 12 tot 16 jaar dit schooltype bezoeken is een dichte spreiding naar zowel plaats als determinatie mogelijk. Vanuit het oogpunt van bereikbaarheid en vrije schoolkeuze dient deze spreiding bevorderd te worden, waarbij kleinschaligheid uitgangspunt is.

Een intensief regionaal contact tussen basisscholen en scholen voor voortgezet basisonderwijs is voor een soepele overgang van de leerlingen van het grootste belang.
Aan het eind van het laatste leerjaar ontvangen de leerlingen een getuigschrift, waarin vermeld staat wat de betrokken leerling voor de diverse onderdelen heeft gedaan. Testen, toetsen, repetities e.d. dienen om zowel de leerkracht als de leerling informatie te verschaffen over de verder te volgen leerweg. Beoordelingen mogen nimmer concurrentie en competitie oproepen en evenmin gericht zijn op selectie.

X.2.2. Geïntegreerd vervolgonderwijs.

Het geïntegreerde vervolgonderwijs is bestemd voor een ieder, die het funderend onderwijs gevolgd heeft.
Omdat ieder mens in de samenleving zodanig tot zijn recht moet komen, dat hij met zijn/haar talenten vorm en inhoud aan het samen leven geeft, heeft iedereen het leerrecht. Het onderwijs zal zo uitdagend moeten zijn, dat velen van dit leerrecht gebruik maken. Bovendien zal het systeem van het geïntegreerde vervolgonderwijs zodanig moeten zijn, dat een ieder die funderend onderwijs gevolgd heeft, terecht kan. Hierbij valt te denken aan een vormgeving, waarbij op verschillende momenten met een cursus begonnen kan worden. Iedere cursus is een afgerond geheel.

Voor toelating tot één of andere cursus wordt eventueel alleen het met goed gevolg doorlopen hebben van andere cursussen of onderdelen in het funderend onderwijs vereist. Het aanbod zal echter van die aard moeten zijn, dat een ieder (eventueel via inleidende cursussen) zijn weg door het onderwijs kan vinden. Daarbij kunnen vaste programma's geadviseerd worden, om aan bepaalde beroepseisen te kunnen voldoen.

Het geïntegreerde vervolgonderwijs zal moeten inspelen op de samenleving. Beleid en inhoud zullen bepaald worden in een samenspel van docenten en studenten. Groepen uit de samenleving zullen beleid van het geïntegreerde vervolgonderwijs moeten controleren op de maatschappelijke consequenties. Basisprincipe is dat de verschillende vormen van overleg democratisch zijn.

Omdat een eigen inbreng van de cursisten voorondersteld wordt, is er sprake van min of meer individueel aangepast onderwijs.
De beginsituatie van een cursus is mengvorm van hetgeen aangeboden wordt en de inspraak van de cursisten. Waar sprake is van overeenkomstige vraag, zal het mogelijk zijn een aanbod te doen aan grotere groepen.

Om er voor te zorgen dat verschillende cursussen op elkaar blijven aansluiten, ligt de eindverantwoordelijkheid voor de inhoud bij de school.

Ieder die in een werksituatie zit, zal ook gebruik kunnen maken van het geïntegreerde vervolgonderwijs. Zonodig zal deze mogelijkheid wettelijk geregeld moeten worden.

Eén van de resultaten van het volgen van een cursus op het geïntegreerde vervolgonderwijs is een getuigschrift, waarop vermeld welke vaardigheden en kennis de betrokken cursist heeft opgedaan.

Er zijn oriëntatie-cursussen, waarbij de cursist een idee kan krijgen van wat hij kan verwachten op een bepaald gebied.

X.2.2.1. Voortgezette beroepsopleiding.

Momenteel kennen we M.B.O. en H.B.O.-opleidingen. Gezien de gedachten, die de EVP heeft over geïntegreerd vervolgonderwijs, zullen de huidige opleidingen meer moeten samenwerken, maar ook nauwere contacten moeten gaan leggen met het huidige universitair en academisch onderwijs.
Ook zullen de rechten van de studenten op de verschillende opleidingen gelijk moeten worden getrokken.

X.2.2.2. Academisch en universitair onderwijs.

Ook het academisch en universitair onderwijs dient geïntegreerd te worden in het geïntegreerd vervolgonderwij, zoals hiervoor omschreven. Ditzelfde geldt ook voor de wetenschaps-beoefening.

Democratisering in het onderwijs.

De verhouding tussen Medezeggenschapsraden en het Bevoegd Gezag van een school dient een zo democratisch mogelijke structuur te hebben. Het aantal voorgenomen besluiten waarbij het Bevoegd Gezag de instemming van (een deel van) de Medezeggenschapsraad behoeft, dient belangrijk te worden uitgebreid ten koste van die voorgenomen besluiten, waarbij een Medezeggenschapsraad slechts als vrijblijvend adviesorgaan functioneert.

X.3. Studiefinanciering.

Uitgangspunt bij studiefinanciering is dat iedereen een gelijke kans op het volgen van onderwijs moet hebben.

Tevens dient een ieder vanaf een bepaalde leeftijd (18 jaar) financieel onafhankelijk te zijn.
De EVP pleit dan ook voor het invoeren van studieloon, onafhankelijk van de te volgen opleiding.
De hoogte van het studieloon dient gelijk te zijn aan het minimum inkomen van niet studerenden, eventueel verhoogd met bijzondere studiekosten.
De kosten van invoering van het studieloon dienen opgebracht te worden door degene, die (om wat voor redenen dan ook) een hoog inkomen genieten.

X.4. Wetenschapsbeleid.

De EVP beschouwt, zowel binnen het onderwijs als bij het wetenschapsbeleid, de ontwikkeling van kennis als een middel om de problemen van de samenleving op te lossen en het welzijn van de mens te dienen. Dat betekent, dat de wetenschap bedreven dient te worden door en voor allen.
Wetenschap door allen houdt in dat wetenschappelijke instellingen democratisch en controleerbaar moeten zijn. Zowel organisatie als methode en gevolgen van wetenschappelijk onderzoek dienen getoetst te worden op maatschappelijke consequenties.
Wetenschap voor allen betekent in de eerste plaats dat ook niet-kapitaalkrachtige groepen gebruik moeten kunnen maken van wetenschappelijke instellingen, bijv. via wetenschapswinkels.

In de tweede plaats dient wetenschapsbeleid er op gericht te zijn, een antwoord te vinden op problemen, die vanuit de samenleving aangedragen worden.

Alle onderzoeken die er op gericht zijn behoeften te creëren zijn in strijd met de wetenschap, zoals de EVP die ziet.

Daarentegen dienen die onderzoeken, die er op gericht zijn een leefbare wereld (ook in de toekomst) op te bouwen, gestimuleerd te worden. Gedacht kan worden aan onderzoekingen op het gebied van:
- hergebruik van grondstoffen;
- energiebesparingen/alternatieve natuurlijke energiebronnen;
- kwaliteitsverbetering van het milieu;
- leren omgaan met vrije tijd;
- behoud van culturele verworvenheden;
- opheffing van ongelijkheden, zowel op intermenselijk niveau als internationaal niveau.

XI. VERKEER EN WATERSTAAT.

XL. 1. Inleiding.

Voor een goed functioneren van een samenleving is een verkeers- en vervoerssysteem onontbeerlijk. Daarmee kunnen relaties gelegd worden tussen verschillende maatschappelijke activiteiten, zoals wonen, werken, recreëren, winkelen, sociale contacten en kunnen goederen getransporteerd worden. Er dient daarom een voldoend niveau van mobiliteit te zijn. Aan het verkeers- en vervoerssysteem zijn echter nadelen verbonden in de vorm van ruimtebeslag, milieuhinder en onveiligheid. In een land als Nederland, waar velerlei activiteiten op een vrij gering oppervlak plaatsvinden en de behoefte aan het instandhouden van nog resterende natuurgebieden en landschappelijk waardevolle gebieden door de EVP eveneens als zeer waardevol worden beschouwd, stellen we ons op het standpunt dat aanpassing en uitbreiding van het verkeers- en vervoerssysteem op zorgvuldige wijze tot stand gebracht moet worden, na afweging van de diverse belangen. Voorkeur geven we daarbij aan uitbreiding van het openbaar vervoer en de aanleg van fietspaden, waardoor het gebruik van de auto kan worden teruggedrongen.

Onze samenleving bestaat uit een diversiteit van personen, die zich onderscheiden door gedrag, inkomen, relaties, functioneren, en daarom door de wijze waarop ze zich verplaatsen. De EVP gaat ervan uit, dat iedereen, ongeacht inkomen of plaats van wonen, in landelijk of stedelijk gebied, al of niet de beschikking hebbend over een auto, op aanvaardbare wijze - qua tijd, kosten en moeite - de voor hem/haar essentiële voorzieningen kan bereiken.

Vanuit onze optiek zullen we ernaar streven de vervoersmogelijkheden van die groepen in de samenleving, die geen auto ter beschikking hebben om zich te verplaatsen, te waarborgen en, waar mogelijk, te verbeteren. Dat dient ook tot uiting te komen in het niveau van de prijzen van het openbaar vervoer.

- Voor het transport van goederen is in ons land een uitgebreid systeem van wegen, spoorlijnen en vaarwegen aanwezig. In verband met de voordelen van transport over water en per rail van vooral massagoederen over grote afstanden, zal er een stimulerend beleid ten aanzien van deze vervoerswijzen gevoerd moeten worden.

- de waterwegen vervullen niet alleen een rol in ons transportsysteem maar hebben ook een belangrijke functie in onze waterhuishouding. Daarnaast zijn de waterwegen van betekenis voor de drinkwatervoorziening, de recreatie en vormen ze onderdeel van het landschap en natuurlijk milieu. Om die reden zal de kwaliteit van het water verbeterd moeten worden.
- Ons land is door de aanleg van dijken voor een groot deel aan de invloed van de zee onttrokken. In samenhang met langs natuurlijke weg ontstane duinenrijen is een zeeweringssysteem opgebouwd. Naast deze functie heeft het duingebied grote landschappelijke waarde. Vanwege invloeden van de natuur, veelal versterkt door menselijke activiteiten, vereist handhaving ervan bijzondere aandacht. Op een aantal plaatsen in ons land voldoen de dijken niet aan de huidige eisen.
- Een belangrijk transportmiddel over langere afstand is het vliegtuig. Naast een nationale luchthaven Schiphol kennen we drie regionale luchthavens: Eelde, Beek en Zestienhoven. Daarnaast hebben de militaire vliegvelden Eindhoven en Twente een functie voor de burgerluchtvaart.
- Gezien de belasting die de luchtvaart geeft op de beschikbare ruimte in Nederland en de met de vliegbewegingen verband houdende geluidshinder, zal in ieder geval het interne luchtverkeer tot een minimum beperkt moeten worden. Schiphol zal als belangrijkste luchthaven blijven functioneren.
- In de relaties tussen personen speelt communicatie een belangrijke rol. Post, telefoon en nieuwe communicatietechnieken vereisen daarom speciale aandacht.

AANZET TOT BELEID

XI.2. Verkeers- en vervoerssystemen.

Op de vraag naar vervoersmogelijkheden is een samenstel van verschillende vervoerssystemen ontstaan, afhankelijk van de grootte van de vraag en de plaats. Stedelijke gebieden kenmerken zich door een uitgebreid systeem van wegen voor langzaam en gemotoriseerd verkeer en een fijnmazig openbaar vervoersnet. Landelijke gebieden daarentegen bevatten minder wegen voor doorgaand verkeer, maar kenmerken zich door veelal smalle, maar karakteristieke wegen voor de ontsluiting van landbouwgronden. Het openbaar vervoer heeft, hoewel de frequentie vaak laag is, een sociaal-maatschappelijke functie.

In het stedelijk gebied treden conflicten op in het functioneren van de verschillende vervoerssystemen, speelt het ruimtebeslag een grote rol in samenhang met andere ruimtelijke functies en zaken als geluidshinder, luchtverontreiniging en leefbaarheid.
Conflicten in het landelijk gebied spitsen zich toe op verstoring van natuurgebieden en van het rustieke karakter door sluipverkeer, d.w.z. woon-werkverkeer, dat in feite een oneigenlijk gebruik maakt van wegen, die qua karakter en dimensies niet afgestemd zijn op veel verkeer.
Bovendien is de instandhouding en gewenste uitbreiding van infrastructuur een kostbare zaak.
Bij de vaarwegen liggen de problemen meer op het vlak van de samenstelling van de vloot van binnenschepen en de concurrentie-verhoudingen binnen de eigen sector en met vervoer over de weg, dan dat er problemen zijn in de kapaciteit. Een probleem vormt wel het toenemend recreatieverkeer te water, dat de beroepsvaart hindert.

De uitgangspunten van de EVP t.a.v. verkeer en vervoer zijn de volgende:

XI.2.1.Weginfrastructuur.

- aanleg van nieuwe autowegen is slechts aanvaardbaar, wanneer verbetering van woon- en leefsituatie daartoe aanleiding geeft en de mogelijkheden van uitbreiding van kapaciteit van bestaande wegen en uitbreiding/verbetering van het openbaar vervoer geen afdoende oplossing bieden.
- Prioriteit wordt gegeven aan de uitbreiding en verbetering van het fietspadennet en het openbaar vervoernet. Dit kan tot gevolg hebben, dat in bepaalde situaties aan het autoverkeer beperkingen worden opgelegd. Met noodzakelijk verzorgingsverkeer moet evenwel rekening worden gehouden.
- Herinrichting van de openbare ruimte in de steden, waardoor de wijze en de mogelijkheden van verplaatsen wordt aangepast aan de functie van de omgeving, is in tal van situaties noodzakelijk.

XI.2.2. Openbaar Vervoer.

- - Bestaande knelpunten in het railvervoer dienen zo snel mogelijk te worden opgelost en mogelijkheden moeten worden opengehouden van uitbreiding in de toekomst.
- Met name in de stedelijke gebieden dient de concurrentiepositie van het openbaar vervoer verbeterd te worden door uitbreiding van het aantal lijnen, verhoging van frequentie, integratie en verbetering van de doorstroming. Hierdoor kan een deel van de achterstand van het openbaar vervoer worden ingelopen. In samenhang met het vorenstaande zal door de gemeenten een parkeerbeleid gevoerd moeten worden: beperking van het aantal lang-parkeer-plaatsen en invoer van parkeertarieven.
- Openbare gebouwen, sociaal-culturele voorzieningen, schoolcomplexen, ziekenhuizen, winkelcentra e.d. dienen met openbaar vervoer bereikbaar te zijn.
- Bij de vaststelling van nieuwe werkgelegenheids- en woonlocaties dienen de bestaande hoofdlijnen van openbaar vervoer, of een geringe uitbreiding daarvan, een belangrijk criterium te vormen om op maatschappelijk rendabele wijze een goede openbaar-vervoersvoorziening te creëren.
- Het openbaar vervoer is een middel, dat aan iedereen ter beschikking staat. Als zodanig kan gesproken worden van een systeem, dat als basisbehoefte kan worden aangemerkt, met name voor hen die niet over een auto kunnen beschikken.
- In vergelijking met het gebruik van de auto heeft het openbaar vervoer tevens een aantal voordelen, zoals minder ruimtebeslag en minder vervuiling. De EVP is daarom van mening, dat de tarieven van het openbaar vervoer zo laag mogelijk moeten worden gehouden. In ieder geval zullen de tarieven zodanig moeten zijn, dat gesproken kan worden van de verbetering van de concurrentiepositie van het openbaar vervoer ten opzichte van de auto.
- Een middel voor een selectiever gebruik van de auto is het zogenaamd variabel maken van de autokosten. De belastingheffing richt zich daarbij niet op het bezit van een auto, maar op het gebruik ervan. Daartoe dient de motorrijtuigenbelasting opgeheven te worden en de belasting door middel van extra benzine-accijns geïnd te worden. Voor die weggebruikers, die beroepshalve van de auto gebruik moeten maken, dient een aparte regeling getroffen te worden.

Een en ander in overleg met de EG-partners.

- Buurtbussen en andere vormen van openbaar vervoer, zoals belbus en bustaxi, dienen aanvullend op het streekvervoer ingezet te worden, om de leefbaarheid van het platteland in stand te houden. Dit is met name van belang in die gebieden, die verstoken zijn van winkel- en openbare voorzieningen en/of waar scholen en recreatieve voorzieningen ontbreken.
- In verband met aanwezige kennis, stimulering van de werkgelegenheid en bevordering van het gebruik van het openbaar vervoer is het weer opzetten van een industrie voor zgn. rollend materieel een goede zaak.
- De gebruikswaarde van het openbaar vervoer voor gehandicapten en bejaarden dient bevorderd te worden. Gezien de krappe middelen dienen, in overleg met de Invalidenbond, prioriteiten te worden gesteld.

XI.2.3. Langzaam verkeer.

- Aan lagere overheden zullen blijvend financiële middelen ter beschikking moeten worden gesteld voor de aanleg van fietsvoorzieningen en voetgangersgebieden, zowel in stedelijk als landelijk gebied.
- In principe zullen alle wegen in het landelijk gebied, welke een bovenlokale functie hebben, van vrijliggende fietspaden moeten worden voorzien.
- Bij de aanleg en verbetering van (infrastructurele) voorzieningen dient steeds terdege rekening te worden gehouden met de bruikbaarheid ervan voor kostbare groepen, met name bejaarden, gehandicapten en kinderen.

XI.2.4. Goederenvervoer.

- Door een beleid te voeren, dat uitgaat van een selectief gebruik van de auto, zal meer ruimte vrij komen voor het zakelijk verkeer en goederenvervoer, zowel op de autowegen als in de stedelijke gebieden. Voorwaarde hiervoor is het instandhouden of creëren van een goed openbaar vervoernet met name in belangrijke woon-werk-relaties.
- In verband met toenemende drukte op de vaarwegen door waterrecreanten zijn maatregelen nodig om het beroepsvervoer ongehinderd doorgang te verlenen. Op belangrijke vaarroutes zullen verboden ingesteld moeten worden voor recreanten.
- Vervoer van gevaarlijke stoffen langs woonwijken dient vermeden te worden door routes op afstand van woonwijken aan te geven en vervoer door tunnels mogelijk te maken.

XI.2.5. Verkeersveiligheid.

- Het stedelijk gebied kenmerkt zich door de bundeling van functies en activiteiten, die daar plaats vinden. Verblijven staat boven verplaatsen, zodat de inrichting van de openbare ruimte van het stedelijk gebied in hoofdzaak op het verblijven zal moeten worden gericht.
  Voor de afwikkeling van gemotoriseerd verkeer zullen gebieden als "wegen met een stroomfunctie" worden bestemd. Het langzaam verkeer zal daar gescheiden van het gemotoriseerd verkeer moeten plaatsvinden.
- Niet alleen in verkeers- en vervoersplannen moet aandacht worden gegeven aan verkeersveiligheid, maar eveneens in ruimtelijke plannen, zoals streek- en bestemmingsplannen.
- De overheid dient erop toe te zien, dat aan verkeers-educatie de nodige aandacht wordt besteed, met name in basis- en voortgezet onderwijs.
- Door bij de aanleg van voorzieningen rekening te houden met de mogelijkheden en onmogelijkheden van gehandicapten, kinderen en bejaarden, worden deze kwetsbare groepen beschermd tegen de gevaren van het (gemotoriseerde) verkeer.

XI.3. Verkeer en milieu.

- De overheid dient ter beperking van de geluidsoverlast en de luchtvervuiling door motorvoertuigen voorschriften te geven.
- Het ruimtebeslag van het rijdende en het stilstaande verkeer dient zoveel mogelijk beperkt te worden, met name in die gebieden, waar met de ruimte gewoekerd moet worden (stadscentra) en gebieden die een grote ecologische visuele hinder van het verkeer ondervinden, als dit een aanslag doet op het stads- of landschapsbeleid.
- Het sociale milieu in steden en dorpen dient gewaarborgd te worden binnen wooneenheden (dorp, stadswijk) die barrièrewerking van verkeersaders en de dreiging, die van het verkeer uitgaat, zoveel mogelijk dienen te beperken.

XI.4. Planvorming.

- Op de onderscheiden overheidsniveaux dienen de verkeers- en vervoersplannen in overeenstemming te zijn met de planvorming op het gebied van de ruimtelijke ordening.
- Gestreefd wordt naar een geïntegreerd verkeers- en vervoerbeleid, dat wil zeggen, dat er een verbetering moet komen van de afweging tussen uitbreiding van wegcapaciteit en uitbreiding van het openbaar vervoer.
- De verkeerswetgeving (o.a. Art.2 van de Wegenverkeerswet) moet worden aangepast, zodanig dat daardoor verkeersregulerende maatregelen genomen kunnen worden, ter bevordering van de leefbaarheid, met name in die gebieden, waar hinder wordt ondervonden van het sluipverkeer.

XI.5. Waterstaat.

- Prioriteit moet worden gegeven aan de verbetering van de zeewering langs die kustgedeelten, waar groot gevaar aanwezig is voor dijkdoorbraak of duinafslag.
- In verband met handhaving van karakter en milieu zal het Grevelingenmeer zout moeten blijven.
- Voor de inpoldering van het Markermeer zijn geen steekhoudende argumenten voorhanden. Indien onverhoopt toch tot droogleggingwordt besloten, is alleen die vorm acceptabel, waarbij een gering gedeelte van het meer in land wordt omgezet.
- De EVP is van mening, dat iedere vorm van diepe delfstoffenwinning in het Waddengebied strijdig is met het streven naar handhaving en verbetering van de Wadden als natuurgebied. Winning van zand en schelpen is in beperkte mate mogelijk.
- Er mogen geen nieuwe vergunningen meer afgegeven worden voor de lozing van afvalstoffen in zee.

XI.6. Luchtvaart.

- In Nederland is slechts ruimte voor één nationale luchthaven; dit is Schiphol. Het aantal vliegbewegingen dat mede bepalend is voor de zonering van luchthavens, zal met het daarmee veroorzaakte lawaai op gezette tijden beoordeeld moeten worden op de consequentie voor de omgeving. De zones kunnen op grond van nieuwe inzichten en ontwikkelingen, zoals het geluidsarmer worden van vliegtuigmotoren, bijgesteld worden.
- Het instandhouden van een binnenlands luchtvaartnet wordt afgewezen in verband met optredende geluidshinderlast en de betrekkelijk korte afstanden, die op andere wijze overbrugd kunnen worden: over de weg of per rail.
- Daarnaast worden de mogelijkheden van enkele militaire vliegvelden, zoals Eindhoven en Twente, benut. Nachtvluchten op deze luchthavens moeten worden uitgesloten.

XI.7. Zeescheepvaart.

- De locatie van nieuwe havenontwikkelingen zal onder meer afgewogen moeten worden tegen de consequenties voor de omgeving. Naar gelang de gevoeligheid ten aanzien van natuur en landschap zal beoordeeld moeten worden, of de nieuwe havenontwikkeling landinwaarts of in de zee plaats zal vinden.
- Om de ontwikkelingslanden kansen te bieden om een aandeel te verwerven in het internationale handelsverkeer, zal het beleid daar op afgestemd moeten worden.

XI.8. Vaarwegen.

- Transport over water heeft t.o.v. vervoer over de weg het voordeel, dat minder overlast aan de omgeving wordt bezorgd en dat het minder energie vergt. Kruispunten met weg- en rail-infrastructuur dienen in verband met een goede doorvaart beperkt te worden.
- Vervoer van gevaarlijke stoffen over water moet beperkt worden tot die stoffen, die niet per buisleiding zijn te vervoeren. Het risico in dichtbevolkte gebieden is te groot om daar het vervoer van gevaarlijke stoffen per schip uit te voeren.
- Bochtafsnijdingen om daarmee ruimte te scheppen voor het vervoer met grote transporteenheden, wordt door ons uiterst terughoudend beoordeeld.
- In het vaarwegenbeleid hebben veren een aparte plaats. Een aantal gebieden in Nederland is voor de ontsluiting ervan afhankelijk van de instandhouding van veren. Uitgaande van het standpunt dat vervoerslasten evenwichtig verdeeld moeten worden, ongeacht plaats van wonen, zullen de tarieven daarop afgestemd moeten worden. Dit houdt in, dat de verdiensten op de Wadden-eilanden en Zeeuws Vlaanderen voor de (eiland)bewoners gesubsidieerd moeten worden.

XI.9. Communicatiemiddelen.

- Naast het overbruggen van afstanden door vervoermiddelen is het uitwisselen van gedachten en informatie door technische ontwikkelingen steeds beter mogelijk op afstand.
  In de toekomst zal dit mogelijk tot gevolg hebben, dat het aantal verplaatsingen zal verminderen. Evenwel is de keerzijde, dat de toegankelijkheid tot persoonlijke en persoons-gegevens vergemakkelijkt wordt. Uit dien hoofde is het noodzakelijk dat ter bescherming van ieder persoon daartoe de nodige maatregelen worden genomen in de vorm van het opstellen van regels.
- De PTT dient een staatsbedrijf te blijven. De revenuen komen dan aan een ieder ten goede. Het is van algemeen belang, dat de overheid in de instandhouding van het postverkeer zelf voorziet. Aan de instandhouding van de telecommunicatie (in de ruimste zin) dient door de overheid een zo substantieel mogelijke bijdrage te worden geleverd.
- De diensten van de Centrale Directie der PTT die in het noorden des lands zijn gehuisvest dienen, voorzover van toepassing, te worden aangevuld tot werkbare eenheden. Dit met zo min mogelijk verplaatsingen. Op sociale gevolgen voor het personeel dient goed te worden gelet. Hierna dient de spreiding van de CD der PTT naar het noorden te worden gestopt. Het overschot van de beschikbare gelden dient te worden aangewend voor het scheppen van nieuwe werkgelegenheid in het noorden des lands buiten de PTT.

XII. VOLKSGEZONDHEID.

XII.1. Inleiding.

Zorg voor eigen gezondheid is in de eerste plaats een taak voor ieder mens persoonlijk. Ieder is verantwoordelijk voor eigen leefwijze voor wat betreft eten, drinken, roken, lichaamsbeweging enz. Daarbij dient ieder zowel eigen belang als ook het belang van de gemeenschap, die de gevolgen van onverantwoord leven mee moet dragen, als uitgangspunt te nemen.
De overheid dient daarbij stimulerend en voorwaarden-scheppend op te treden, o.a. door voorlichting en informatieverstrekking in het onderwijs, door middel van radio en t.v. en andere publiciteitsmedia.
Ieder mens, arm of rijk, heeft het recht om van de ter beschikking staande middelen tot hulpverlening gebruik te maken. Daarbij mogen geen beperkingen bestaan als eigen bijdragen in de kosten: behoefte aan hulp mag niet leiden tot extra lasten.

Hulpverleners dienen geen financiële beloning te ontvangen, die direct afhankelijk is van de aard of de omvang van de door hen verleende hulp. Artsen behoren zo spoedig mogelijk in dienstverband te komen tegen een op soort-gelijke functies afgestemd vast salaris.

Bij de behandeling en verzorging van zieken dient uitgegaan te worden van de persoon en niet van het niet goed functionerende orgaan. Bij de keuze van behandeling en de wijze waarop dient het oordeel van de hulpvrager dus zwaar mee te wegen, waarbij zowel de zogenaamde "klassieke geneeskunde" als de zogenaamde "alternatieve geneeskunde" in aanmerking kunnen komen.

De opbouw van de zorgverlening dient erop gericht te zijn, dat degene die zorg van anderen nodig heeft, zo lang als het kan, in eigen omgeving blijft, en - indien dat tijdelijk niet kan - daarin zo spoedig mogelijk weer kan terugkeren.

AANZET TOT BELEID.

XII.2. De structuur van de hulpverlening.

Ervan uitgaande dat het systeem er is voor de zorgbehoevende mens - en niet omgekeerd! - en dat diens belang dus steeds centraal moet staan, dient de thuiszorg zo nodig te

worden ondersteund door daarvoor beschikbare "thuishelpers".

Indien opname in een ziekenhuis nodig is, dient daarvoor bij voorkeur een basis-ziekenhuis beschikbaar te zijn met een beperkt aantal specialismen. Daarin kan in ongeveer driekwart van alle vraag naar ziekenhuiszorg worden voorzien.

Per gezondheidsregio zal een aantal van dit soort kleinere ziekenhuizen aanwezig moeten zijn: goed bereikbaar voor zieken en bezoekers, van een omvang en sfeer waar men zich "thuis" kan voelen.
Afhankelijk van de omvang van de gezondheidsregio zullen één of meer tot een centrum-ziekenhuis uitgebouwde - derhalve van meer deelspecialismen voorziene - ziekenhuizen beschikbaar moeten zijn.

Het afstandscriterium speelt daarbij een wat geringere rol dan bij het basisziekenhuis. Tussen de regionale ziekenhuizen en de daarin werkzame artsen dient elke vorm van concurrentie - als zijnde tegen het belang van de patiënt - uitgesloten te zijn. Integendeel, een hechte samenwerking is met het oog op dat belang van grote betekenis.

Voor de zogenaamde "topzorg", waar sprake is van minder vaak voorkomende gevallen, dient een beperkt aantal over het land verdeelde topziekenhuizen te functioneren. In principe zijn dit de academische ziekenhuizen.

In de opleiding van hulpverleners dient er vooral de nadruk op gelegd te worden, dat hulpverlening erop gericht moet zijn de hulpvragenden op volwaardige en derhalve menswaardige wijze tegemoet te treden en te behandelen. Dit houdt in, dat niet alleen aan geneeskunde en economie, doch ook aan ethiek en gedragswetenschappen meer dan voorheen aandacht moet worden besteed.

De te verwachten toenemende vergrijzing van onze bevolking met de daaruit resulterende behoefte aan geriatrische begeleiding en zorg, dient een onderwerp van brede overweging te zijn, teneinde de daarvoor nodige voorzieningen en maatregelen tijdig te kunnen beramen en te realiseren.

XII.3. Financiering.

Daar de zorg voor gezondheid en welzijn bij uitstek behoort tot de eerste levensbehoeften, dient de financiering door de overheid namens de gemeenschap veilig gesteld te worden. In een heffing naar draagkracht - derhalve via de belasting - komt het karakter van de gezondheidszorg het beste tot zijn recht.

Een eigen bijdrage werd reeds afgewezen als oneigenlijk middel om de hulpvragenden kostenbesef in te prenten. Dezen kunnen immers de omvang van de nodige zorg niet alleen bepalen. De arts moet derhalve gevraagd worden om alles te doen om verspilling te voorkomen door een weldoordacht gebruik te maken - of in het belang van de patiënt in bepaalde gevallen geen gebruik te maken van de ter beschikking staande mogelijkheden.

Voorop dient de vraag te staan: welk soort hulp in een bepaald geval geboden moet worden en door wie dat het beste kan gebeuren. In veel gevallen zijn de vragen niet van medische aard en kunnen de oplossingen dan ook niet door een medische benadering worden gevonden.

XII.4. Informatie.

Op het terrein van de volksgezondheid is voorlichting een belangrijk preventief middel; informatie ter voorkoming van aandoeningen, ongelukken en afwijkingen, en informatie t.a.v. het gebruik van medicijnen vindt de EVP dan ook alle steun waard.
Het spreekt vanzelf, dat de EVP naast alle gedrukte voorlichting ten zeerste openheid van de kant der medici bepleit: patiënten kunnen pas hun mondigheid beleven, als zij wèten waar het om gaat. Ook kinderen horen reëel voorgelicht te worden over wat er met hen aan de hand is en/of gaat gebeuren. Een verantwoordelijke arts moet er zich van vergewissen of de (al dan niet volwassen) patiënt weet/begrijpt welke behandeling en welke gevolgen daarvan hem of haar te wachten staat.

XII.5. Euthanasie en abortus provocatus.

Hoewel leven op zichzelf een waardevol "gegeven" is, kunnen we niet anders dan ook erkennen, dat leven op aarde soms slechts met veel moeite als waardevol beleefd kan worden.

Op die erkenning berust ook het standpunt van de EVP dat medische macht haar grenzen moet kennen:gezondheidszorg is geen gevecht tegen de dood, maar een steun voor het leven.

Waar zonder medisch handelen geen leven meer zou kunnen bestaan, moet de zieke het recht gegund worden dat medisch handelen af te wijzen. Immers, daar ieder mens zelf de verantwoordelijkheid draagt voor zijn leven, mag niet een ander die verantwoordelijkheid overnemen door de wens van de zieke, tot afhankelijkheid veroordeeld, te negeren.

Middelen die pijn verzachten, kunnen een steun voor de (nog) levende mens betekenen, ook al brengen ze de dood dichterbij. Dit paradoxale feit mag niet de reden zijn, waarom zulke middelen de zieke worden onthouden.

In bovenstaande situaties wordt elke beslissing genomen binnen de relatie van zieke en behandelende arts.
Waar de patiënt zelf geen stem meer heeft (= niet meer kan hebben), is zeker grote reserve vereist; het gaat in een beslissing nu immers om andermans leven. Slechts zeer na betrokkenen, partner of nauw nastaande familie, mogen gevraagd worden met de behandelende arts een besluit te nemen.

Die reserve, omdat het om het leven van een ander gaat, geldt ook t.a.v. het afbreken van een zwangerschap. Gerekend het feit dat een nog niet geboren mens op geen enkele wijze heeft kunnen tonen wat hij van het leven maken kan, past grote voorzichtigheid in beoordeling van toekomstkansen. Ook hier mag alleen aan de zeer na betrokkene(n) - de zwangere vrouw en haar eventuele partner - gevraagd worden, een besluit te nemen. Het opleggen van verplichte bezinningsdagen alleen bij besluitvorming op dit punt, doet geen recht aan het verantwoordelijkheidsgevoel van de mensen, van wie in deze zaak een beslissing wordt gevraagd.

Ongewenste zwangerschap moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Eén van de middelen daartoe is een betere voorlichting over seksualiteit, zwangerschap en voorbehoedsmiddelen.

Waar de overheid de kaders schept en de voorwaarden binnen welke elk individu z'n beslissingen in verantwoordelijkheid jegens zichzelf en z'n naaste kan nemen, past ook hier de overheid een beleid, dat ieders verantwoordelijkheid ten volle erkent.

XIII. RUIMTELIJKEORDENING EN VOLKSHUISVESTING.

XIII.1. Inleiding.

Als gevolg van groei van de bevolking en toename van de welvaart is de meest kenmerkende ruimtelijke ontwikkeling in de

periode na de Tweede Wereldoorlog die van de verstedelijking.
Niet alleen door de uitbreiding van bestaande steden, maar ook door de bouw van nieuwe steden en uitgroei van kleine kernen, nam de verstedelijking van het platteland toe. Dit proces van suburbanisatie werd versterkt door toenemend autobezit en -gebruik. Gevolg van deze ontwikkeling is een scheiding tussen wonen en werken, waardoor het aantal verplaatsingen over grotere afstand toeneemt en nieuwe autowegen nodig zijn; kortom extra energie en extra ruimte. Daarnaast komt een proces op gang van achteruitgang van het woon- en leefklimaat in de oudere stadswijken, door gebrek aan onderhoud, het niet meer voldoen aan de huidige wooneisen van de woningen, weinig speelruimte in verband met geparkeerde auto's en drukke straten. Gevolg is het wegtrekken van de financieel draagkrachtigen naar nieuwe woonbuurten en de vestiging van sociaal-economisch zwakkere groepen.

Voor het goed functioneren van de binnensteden vindt men het nodig om de bereikbaarheid ervan voor de auto zo goed mogelijk te doen zijn. Het gevolg evenwel is, dat er verkeers- en parkeerproblemen ontstaan, waardoor tevens de bereikbaarheid voor andere groepen verkeersdeelnemers, langzaam verkeer en openbaar vervoer, afneemt en de binnensteden hun functie als verzorgingsgebied voor de regio verliezen.

Op het platteland is er onderscheid aan te geven in gebieden die onder druk staan van nabijgelegen steden en gebieden waar het verzorgingsniveau steeds lager wordt.

Ruimtelijke ordening betekent ook dat er een afstemming plaats vindt tussen landbouw-ontwikkelingen en handhaving en bescherming van natuurwetenschappelijke en landschappelijke waardevolle gebieden. Door toenemende schaalvergroting in de landbouw dreigt er een minder aantrekkelijk landschap te ontstaan. Kunstmest en overbemesting hebben een teruggang van soortenrijkdom in planten- en dierenwereld te zien gegeven.

Bij de huidige economische recessie en de veranderingen die op het maatschappelijk vlak plaatsvinden, zoals emancipatie en deeltijd-arbeid, verandert ook het patroon van de ruimtelijke processen, wonen, werken, winkelen, recreëren. De overheid zal door planvorming deze processen moeten geleiden.

AANZETTEN TOT BELEID.

XIII.2. Ruimtelijke ordening.

In de ruimtelijke ordening gaat het om het afstemmen van verschillende activiteiten en ontwikkelingen op elkaar voor zover deze ruimtelijk van belang zijn. De overheid heeft een belangrijke rol daarbij door het scheppen van mogelijkheden voor gewenste ontwikkelingen, niet alleen door middel van planvorming, maar ook door hiervoor de financiële middelen ter beschikking te stellen. In het kader van het te voeren ruimtelijke ordeningsbeleid hanteert de EVP de volgende uitgangspunten:

- De overheid dient een actief beleid te voeren in het tot stand brengen van gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. De rijksoverheid geeft in hoofdlijnen dit beleid aan in structuurschema's en structuurschetsen en zal bijdragen in de kosten van aanleg van projecten. Het integratiekader bij uitstek is het streekplan. Op dit regionale niveau kan een afgewogen beleid worden ontwikkeld van ruimtelijk relevante aspecten. Het bestemmingsplan blijft het juridisch harde plan op lokaal niveau, waardoor zowel burger als overheid rechtszekerheid verkrijgt.
- Er moet bij ieder planvormingsproces gelegenheid zijn tot inspraak. Door hiervoor de nodige tijd in te ruimen, kunnen eventuele vertragingen op later tijdstip worden vermeden. Tevens kan door inspraak de kwaliteit van de plannen verhoogd worden. Het besluitvormingsproces kan worden versneld door met name bij Kroonprocedures sneller met een uitspraak te komen. Het beroep op de Kroon blijft gehandhaafd in verband met de rechtszekerheid voor iedere burger.
- Doordrongen van het feit dat ieder stuk grond in Nederland een bestemming heeft, zal bij uitbreiding van activiteiten in de eerste plaats de intensivering van grondgebruik voorop moeten staan. Hierdoor kan onnodig grondverlies vermeden worden.
- De eigendom van alle niet agrarische grond dient bij voorkeur in handen te zijn van de gemeenschap. Gemeenten krijgen voorkeursrecht bij aankoop van grond of onteigening. Grond wordt in erfpacht uitgegeven.
- Handhaving van resterende natuurgebieden en landschappelijk waardevolle gebieden zal een zwaarwegende factor zijn bij ruimtelijke planning.
- De verschillende maatschappelijke activiteiten, wonen, werken, recreëren, winkelen e.d., zullen zodanig gesitueerd moeten worden, dat de lengte van de verplaatsingen wordt ingekort. Tevens zal het draagvlak van bestaande voorzieningen op een acceptabel niveau moeten blijven. Dit betekent dat het groeikernenbeleid moet worden afgebouwd en stadsvernieuwing moet worden geïntensiveerd. Mogelijkheden van verdichting moeten worden benut, maar mogen er niet toe leiden, dat de kwaliteit van het stedelijk milieu daardoor wordt verslechterd, bijvoorbeeld door het benutten van gronden, die momenteel een groenbestemming hebben.
- Bij de ruimtelijke planning moet ingespeeld worden op veranderingen, die op het maatschappelijk vlak plaatsvinden, zoals emancipatie, deeltijdarbeid, meer vrije tijd. Dergelijke ontwikkelingen werken onder andere door in het verplaatsingspatroon en de keuze van woon- en werkplaats. Bij de bouw van woonwijken en situering van werkgelegenheid dient rekening gehouden te worden met de veranderingen in het leefpatroon, vooral van vrouwen.
- Bij grote stedelijke uitbreidingen voor zowel wonen als werken zullen de mogelijkheden van de bestaande infrastructuur voor de noodzakelijke ontsluiting benut moeten worden. Enerzijds worden hierdoor de exploitatiekosten gedrukt, anderzijds zal de bestaande infrastructuur efficiënter benut worden en vindt minder ruimtebeslag plaats.
- Het functioneren van binnensteden kan worden verbeterd door de bereikbaarheid ervan te vergroten, het verblijfsklimaat te verbeteren en door versterking van de woonfunctie. In de eerste plaats zal daartoe de overlast van de auto moeten worden verminderd door betere verkeerscirculatie, het instellen van parkeertarieven en de vermindering van het aantal langparkeerplaatsen, waardoor meer ruimte vrijkomt voor openbaar-vervoers-voorzieningen en langzaam verkeer. Stadsvernieuwing is een middel om de woonfunctie van verouderde stadsdelen te herstellen.
- In de landelijke gebieden zullen agrarische bedrijfsvoering en behoud van natuurwetenschappelijke en landschappelijk waardevolle gebieden op elkaar afgestemd moeten worden. Middelen daartoe zijn scheiding van landbouw- en natuurgebieden en/of beheersovereenkomsten. Uit oogpunt van

menswaardiger, milieuvriendelijker en energiezuiniger bedrijfsvoering staat de EVP een ander dan het huidig gangbare landbouwbeleid voor (zie hoofdst. VIII). Deze kleinschaliger en arbeidsintensievere vorm van landbouw zal consequenties hebben voor de ruimtelijke inrichting van het landelijk gebied.

- Grootschalige voorzieningen voor de openluchtrecreatie dienen aan de rand van stedelijke gebieden en in de bufferzones tussen de stadsgewesten gecreëerd te worden. Aandacht verdient daarbij de ontsluiting ervan voor langzaam verkeer en het openbaar vervoer.
- Bij landinrichtingsprojecten zullen omwille van het handhaven van landschappelijk waardevolle gebieden in de eerste plaats de mogelijkheden van kavelruil moeten worden benut.
- De leefbaarheid van het platteland en de kleine kernen moet op een aanvaardbaar niveau worden gehandhaafd. In centraal gelegen kernen zal een goed voorzieningsniveau moeten zijn. Waar dit ontbreekt, zal het moeten worden aangebracht. Alle kleine kernen zullen ontsloten moeten zijn door middel van openbaar vervoer. Zo niet door een lijn van het streekvervoer, dan door middel van een kleinschalige vorm van openbaar vervoer, zoals buurtbus, belbus of bustaxi. Voor belangrijke schoolroutes zullen fietspaden voor een veilige situatie moeten zorgdragen.
- Het aantal militaire activiteiten in het Waddengebied zal moeten worden teruggebracht. Nieuwe activiteiten in het Lauwersmeergebied zullen niet mogen plaatsvinden.

XIII.3. Volkshuisvesting.

Eén van de sociale grondrechten van deze tijd is het recht van de burger op een goede en betaalbare woning. Het is de plicht van de overheid, om te voorzien in voldoende en goed gebouwde woningen. Ongeacht de wijze van samenleven met anderen zal er naar gestreefd moeten worden, dat een ieder de woonruimte krijgt, die hij/zij wenst. In overleg met provincies en gemeenten zal de rijksoverheid een evenwichtige verdeling van nieuw te bouwen woningen moeten aangeven en mogelijkheden moeten bieden voor stadsvernieuwing. Het is nodig om de bouw van woningen op een hoog peil te handhaven. Dit is nodig in verband met de nog steeds aanwezige woningnood en het hoge percentage werklozen in de bouwsector. De EVP hanteert het volgende als uitgangspunt:

- Mede in verband met efficiënt grondgebruik zal sanering van wijken en renovatie van woningen een belangrijke plaats in het volkshuisvestingsbeleid moeten innemen. Gemeenten moeten in voldoende mate door de overheid financieel gesteund worden om stadsvernieuwing mogelijk te maken.
- Het woningbouwprogramma zal afgestemd moeten zijn op de regionale woningmarkt-situatie. Gebieden met een sociaal-economische achterstand zullen speciale aandacht vereisen.
- Het groeikernbeleid wordt als achterhaald beschouwd. Stadsvernieuwing en uitbreiding bij steden krijgen voorrang. Op deze wijze zal een evenwichtiger woon-werkbalans ontstaan en bespaard worden op energie en kosten voor infrastructuur.
- Particulier woningbezit moet worden bevorderd door premiestelsels en belastingfaciliteiten. Voor iedereen zullen reële gelijkheden daartoe aanwezig moeten zijn. Dit laat onverlet de noodzaak van de bouw van voldoende huurwoningen voor hen die om wat voor redenen dan ook geen eigen woning willen hebben. Voor economisch zwakkeren zal er een huursubsidiebeleid gevoerd moeten worden.
- Bij het huursubsidiebeleid dient er van te worden uitgegaan, dat een huur van 17 % van het netto inkomen acceptabel is. Huurders met lagere inkomens zullen via een Wet op de individuele huursubsidie een toeslag op hun huur kunnen krijgen. Huurders met hogere inkomens zullen bij het huren van woningwetwoningen op overeenkomstige wijze een toeslag op de huur betalen. De uitvoering van deze regeling dient te geschieden door de gemeenten.
- De positie van de huurder dient versterkt te worden onder meer door hem/haar directer te betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid via inspraak in nieuwbouwplannen en sanerings- of vernieuwingsplannen. De invoering van een uniform huurcontract is dringend gewenst.
- Decentralisatie van het volkshuisvestingsbeleid en verkorting van de langdurige goedkeuringsprocedures is eveneens urgent.
- Gemeentelijke overheden zullen door wettelijke maatregelen er voor moeten zorgen, dat de tijd dat woningen leeg staan, beperkt blijft.
- M.b.t. de leegstandswet moeten de gemeenten over de nodige financiële middelen kunnen beschikken om over te kunnen gaan tot het registreren en daadwerkelijk vorderen van leegstaande woningen. De mogelijkheden van tijdelijke verhuur in het kader van de leegstandswet moeten worden herzien.
- In het kader van de stadsvernieuwing zal onderhoud en verbetering van woningen gestimuleerd moeten worden door subsidie en belastingfaciliteiten. Hiermee blijft de kwaliteit van woningen op peil en kan een deel van de werkloosheid worden bestreden.
- Stadsvernieuwing betreft meer dan alleen bouwen en verbouwen. Het betreft ook samenlevings-opbouw en het voorzien in gepaste werkgelegenheid. Leefbaarheid en levendigheid zullen allereerst zijn gediend met het herstel van de woonfunctie van de binnenstad. Het historisch overwicht tussen wonen, werken en cultuur dient weer tot stand te worden gebracht.

XIV. WELZIJN.

XIV.1. Inleiding.

Het welzijnswerk moet streven naar een vergroting van het welzijn van de mens. Emancipatie van achtergestelde groepen is een voorwaarde. Echter, de persoonlijke emancipatie van de één mag niet een onrechtvaardige belemmering van de ander inhouden; persoonlijke ontplooiing mag niet zo ver gaan, dat het een gefixeerdheid op zichzelf wordt, waarbij de ander uit het oog verloren wordt. Welzijnswerk moet niet streven naar beheersing van de mens in de situatie (de maatschappijvorm) zoals die nu is, maar moet streven naar emancipatie, d.w.z. naar bevrijding van onderdrukkende krachten. Iedere mens moet zich optimaal (naar ieders mogelijkheden) kunnen ontwikkelen. Veelal hebben "beperkingen" een structurele oorzaak. Welzijnswerk moet zich dan ook richten op structurele veranderingen. Gekoppeld aan de emancipatie van het individu is dus de emancipatie van de maatschappij. De mens moet voorop blijven staan, maar als structuren de mens belemmeren, moeten die structuren veranderd worden.

Emancipatie.

Vanuit Bijbelse principes, principes van liefde en bevrijding, wil de EVP opkomen voor al die groepen en enkelingen in de samenleving

die onderdrukt en/of achtergesteld worden. Beeldvorming blijft een grote rol spelen in het in stand houden van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Het is daarom van groot belang het inzicht te vergroten in de achterstand van vrouwen, vooral bij mannen, om een mentaliteitsverandering te bevorderen.

De EVP zal ook op het terrein van de bevrijding van vrouwen zich inzetten voor een eerlijke wetgeving, eerlijke sociale richtlijnen.
Waar kinderen in het geding zijn, handelt de EVP vanuit het besef dat mannen èn vrouwen verantwoordelijk zijn voor opvoeding en opgroeien; de dwingende rol van het ouderschap mag niet zomaar als "moederschap" aan een vrouw worden opgelegd.

De EVP komt ook op voor homoseksuelen, zij zal zich inzetten voor een anti-discriminatie-beleid, en een betere voorlichting over homoseksualiteit.

Ook invaliden en gehandicapten hebben het recht volledig deel te nemen aan de maatschappij. Vele letterlijke en figuurlijke drempels houden hen echter vaak tegen. Het is de taak van de samenleving als geheel en van de overheid als instantie die regels geeft in het bijzonder, ervoor te waken dat burgers met een handicap niet meer belemmeringen ondervinden in het beleven van hun mens-zijn dan hun handicap al voor henzelf meebrengt.
Gelijkwaardigheid van mensen is ook hier het uitgangspunt.

Allochtone minderheden.

Naast erkenning van de wankele positie van veel autochtone (in het land zelf geboren) minderheden kan de EVP niet anders dan duidelijk uiting geven aan haar constatering dat vele allochtone (niet in het land geboren) minderheden een dubbele achteruitstelling in de maatschappij ervaren: achteruitstelling die zowel door de overheid als door de ontvangende samenleving wordt bewerkstelligd.
De beleidsuitgangspunten van de EVP zijn derhalve:

- integratie als medeburger met de mogelijkheid tot behoud van het eigene; de mogelijkheid tot remigratie openhouden en een voorwaardenscheppend beleid daartoe opstellen;
- Doelstelling:
- integratie moet gericht zijn op het creëren van herkenningspunten ter oriëntatie, op identificatie met het hier bestaande systeem;
- voorkomen van tegenstromingen, die leiden tot verwerping door de ene groep van wat bij de andere groep als belangrijk wordt ervaren;
- duidelijk maken dat allochtonen en autochtonen dikwijls gelijke problemen hebben (huisvesting, werkloosheid), proberen van hieruit tot solidariteit te komen;
- zoeken naar elementen die naast of boven het eigene van elke groep het gemeenschappelijke van allochtonen en autochtonen benadrukken.

AANZETTEN TOT BELEID.

XIV.2. Allochtonen.

De vrouw van een buitenlandse werknemer moet in Nederland een zelfstandig bestaansrecht krijgen .

Kinderen van buitenlandse werknemers (die hier hun kinderen in het kader van gezinshereniging hebben laten komen) moeten na het bereiken van de 16-jarige leeftijd een persoonlijke verblijfstitel krijgen.

Categorale organisaties ten dienste van allochtonen moeten als primair doel hebben, hun achterban te integreren in de ontvangende samenleving met behoud van het eigene. Zodanig dat ze, binnen enige tijd, in staat worden gebracht om in de samenleving te kunnen functioneren.

Deze organisaties moeten een sluisfunctie naar de ontvangende samenleving vervullen.
Het staat allochtonen natuurlijk vrij om zelf organisaties op te zetten en te financieren voor andere, specifieke zaken. Hierbij geldt dat, wat voor autochtonen geldt, ook voor allochtonen moet gelden.

Allochtonen, voorzover Nederlandse staatsburgers, dienen naast dezelfde plichten als autochtonen, ook dezelfde rechten, dus behandeling te krijgen. De overheid dient hierbij het voorbeeld te geven door b.v. in haar benoemingsbeleid hiermee rekening te houden. Als de overheid voorgaat in het laten zien dat ze allochtonen serieus neemt, zal dit effect hebben op participatiebereidheid in het totaal maatschappelijk gebeuren van allochtonen. Autochtonen zullen hierdoor inzien, dat zij niet achter kunnen blijven in acceptatie van de allochtonen als medeburgers.

Het welzijnswerk onder allochtonen, nog categoraal en vnl. door de overheid gesubsidieerd, moet gericht zijn op integratie in de samenleving. Ze moet een sluisfunctie naar de wijdere samenleving vervullen.

Het overheidsbeleid moet gericht zijn op een geleidelijke afbouw van dit type welzijnswerk. In gelijke tred met de afbouw moet ervoor worden gezorgd, dat de huidige werkers in dit veld hun kennis en ervaringen kunnen inzetten in overheids- en andere instellingen, waar nodig.

Activiteiten van folkloristische aard dienen in principe bekostigd te worden door hen voor wie ze dienen. Waar voor autochtonen in deze faciliteiten door de overheidworden verleend, moeten die ook voor allochtonen gelden.

Vergroten van werkgelegenheid voor allochtonen eist een stimuleringsbeleid. Er moeten faciliteiten komen, binnen de integratieplannen, waarbij personen en of groepen in de gelegenheid worden gesteld, afhankelijk van hun capaciteiten, kleinschalige bedrijven op te zetten. Dit moet leiden tot voorziening in eigen behoeften/onderhoud.

In eerste aanleg moet hier niet gelet worden op het voldoen aan formele vereisten zoals diploma's, aangezien dit bij deze groep m.n. bij de eerste generatie,zal ontbreken (ook bij de jongeren).

Bij het verlenen van subsidies aan het algemeen welzijnswerk zal de overheid, afhankelijk van de verhouding autochtonen/allochtonen in de wijk, erop moeten toezien dat er ook medewerkers aanwezig zijn, die het welzijnswerk onder de in de wijk wonende allochtonen kunnen doen. Hierbij is niet van belang of de medewerker al dan niet allochtoon is.

Ten aanzien van buitenlandse werknemers moet bij het voorbereiden van beleid voor deze groepering hun betrokkenheid worden verhoogd door inspraakprocedures. Hetzelfde geldt voor allochtonen.
Hiertoe dient gestimuleerd te worden, dat genoemde groeperingen zich op een of andere wijze organiseren, zodat ze als adequate gesprekspartners kunnen worden aangemerkt.

Voorzover allochtonen uitdrukkelijk de wens te kennen geven naar het land van herkomst terug te willen, zal de overheid daarbij intern - naar de potentiële remigrant toe - en extern - naar het land van herkomst toe - al het nodige doen om de

remigratie wens te vervullen. Hiertoe moeten procedures worden ontwikkeld.

- Er moeten programma's opgezet worden om de oriëntatie op de Nederlandse samenlecing te vergroten. Iets in de trant van "allochtonen oriënteren zich op de samenleving." Hierbij worde gedacht aan Teleaccursussen, educatieve programma aanbod van wijk- en buurtcentra. Accentueren van de vaak overeenkomstige problematiek bij autochtonen. Er naar toe werken dat de cursus uitmondt in heterogeen samengestelde groepen.

XIV.3. Gehandicapten.

Activiteiten, gericht op emancipatie van invaliden en gehandicapten, verdienen actieve steun, ook financieel.

In de sociale werkvoorziening dient de werknemer centraal te staan: de omstandigheden, waaronder gewerkt moet worden, dienen zodanig te zijn aangepakt, dat ze mede dienen ter bevordering van het welzijn van de werknemer.

Als arbeid wordt gezien als dienst aan de ander, mag dat geestelijk gehandicapten, die er de mogelijkheden toe hebben, niet worden onthouden.

Er dient een goede samenwerking te worden bevorderd tussen sociale werkvoorziening en het gezinsvervangend tehuis, dagverblijf of andere betrokken instellingen.

Openbare gebouwen en voorzieningen dienen aan bindende voorschriften te voldoen, nodig voor het gebruik ervan, ook door gehandicapten. Het openbaar vervoer moet meer op voorzieningen voor gebruik ervan door gehandicapten worden ingesteld.

XIV.4. GEZINSVERZORGING.

De gezinsverzorging zal op korte termijn ook op andere manieren moeten gaan werken omdat de vraag van de cliënt veranderd is en omdat er minder geld beschikbaar is. Wijkgericht werken zal de hulp dichter bij de mensen brengen. Door het wijkgericht werken is het mogelijk, dat ook oudere mensen langer in hun wijk kunnen blijven wonen.

Door de experimenten met 24-uurs-hulpverlening zijn veel instellingen tot de conclusie gekomen, dat een meer flexibele manier van hulpgeven in een grote behoefte voorziet en zijn overgegaan tot het instellen van 24-uurs-hulpverlening in hun werkgebied.

Er zal in de gezinsverzorging meer aandacht moeten worden besteed aan de leefwijze van buitenlandse en Surinaamse gezinnen, en met name aan de positie van de buitenlandse en Surinaamse vrouw.
Door de veranderde vraag en door de achterstand in opleiding van vrouwen in de gezinszorg, is het noodzakelijk, dat er meer geld beschikbaar wordt gesteld voor deskundigheidsbevordering.

Gezinsverzorging dient als mensverzorging te worden beschouwd, ongeacht samenlevingsvorm of burgerlijke staat.

XV. JUSTITIE.

XV.1. Inleiding.

Onze tijd zit vol problemen. Problemen, waar zelfs de politiek vaak geen raad mee weet. Mensen ervaren, dat het zo niet langer kan. Is het instrumentarium, waar we zo lang mee hebben gewerkt, nog toereikend om oplossingen te bieden?

Sinds jaar en dag is er nagedacht over de structuren binnen onze samenleving: het gezin, het huwelijk, de overheid, het bedrijf, de kerk, de staat e.d. Maar zijn de structuurprincipes, die we met elkaar bedacht hebben, nu nog voldoende om ons te inspireren, of werken ze demotiverend en verstarrend?

Binnen de EVP leeft de gedachte dat niet de structuren op zichzelf maar de beginselen, de idealen erachter ons moeten helpen om aan de bedreigingen van de gerechtigheid, de vrede, de gemeenschap te kunnen ontkomen. Hoe zorgen we dat mensen in onze wereld tot hun recht komen, of anders gezegd: hoe kunnen mensen in onze samenleving en in onze tijd nog "heel" worden?

Hiermee is natuurlijk niet gezegd, dat structuren onbelangrijk zijn. Maar structuren dienen onderworpen te worden aan criteria, die het leven van mensen, hun toekomst en hun roeping als dragende elementen hebben.

Toegespitst op het strafrecht houdt dat in, dat ook daar vrijheid meer karakteristiek moet zijn dan straf of dwang. Bescherming van het individu kan dan ook betekenen bescherming tegen het strafrecht.

Doelstellingen.
Wetgeving behoort te zijn:
- bescherming van het kwetsbare, het zwakke;
- kans bieden op ontplooiing;
- respect voor de gelijkwaardigheid van alle burgers.

In het najagen van gerechtigheid is het handhaven van het recht het instrument van de overheid. Dat recht dient gehandhaafd te worden. Bedreiging van de gerechtigheid ligt in het verschijnsel dat "machtigen" bepalen wat recht is.

Het strafrecht is een instrument in handen van de overheid om er voor te zorgen, dat wetten worden nageleefd. Toegepaste sancties kunnen een negatief effect hebben; die sancties dienen dus op hun waarde te worden getoetst. Daarbij moeten individuele grondrechten en vrijheden worden gegarandeerd.

De overheid moet de oorzaken die een wetsovertredend gedrag tengrondslag liggen, goed onderzoeken, alvorens tot maatregelen over te gaan. Dit impliceert, dat de overheid zich ten aanzien van het strafrecht terughoudend opstelt. Ook het strafrecht moet het mogelijk maken of laten blijken, dat iemand in de samenleving tot zijn recht komt.

AANZET TOT BELEID.

XV.2. Vluchtelingen- en vreemdelingenbeleid.

Vanwege het sociale stelsel, dat Nederland kent, heeft het opnemen van vluchtelingen nu duidelijker financiële gevolgen dan vroeger - dat mag echter geen reden zijn onze grenzen (bijna) te sluiten. Waar de financiële factor in deze tijd reden lijkt vluchtelingen en andere vreemdelingen te weren of weg te zenden, is het zaak, onder andere voor politieke partijen en overheid, te beseffen dat tolerantie die niets vraagt, geen verdienste is en dienovereenkomstig te handelen.

Een partij, die bovendien weet heeft van Gods zorg voor alle mensen, kan met des te meer nadruk stellen, dat ook mensen moeten zorgen voor mensen: de naaste, dat is de ander.

Vanuit haar eigen principes kan de EVP dan ook niet anders dan een ruimhartig vluchtelingenbeleid voorstaan en aandringen op een vreemdelingenbeleid, dat de ander als mens volledig recht doet.

XV.3. Rechtshulp.

Ook voor sociaal economisch zwakke groepen moet recht te halen zijn. Dat houdt in, dat rechtshulp betaalbaar moet zijn, een eigen bijdrage is een stap in de verkeerde richting.

Klachten over politie en justitieel optreden moeten beoordeeld kunnen worden door een onafhankelijke instelling.

XV.4. Adoptie en pleegouderschap.

Adoptie en pleegouderschap zijn in ons land sterk aan regels gebonden, ter bescherming van het kind. Toch kunnen deze regels zich ook tegen het kind keren: adoptieprocedures kunnen ontmoedigend lang zijn; pleegouderschap is slechts aan bepaalde categorieën voorbehouden. Versoepeling, resp. verruiming van voorwaarden zou mogelijk er toe leiden, dat meer kinderen in een sfeer van persoonlijke aandacht en genegenheid kunnen opgroeien.

Kinderen zijn vaak goed in staat zich een mening over mensen te vormen. Daarom mag hun niet het recht ontzegd worden in een situatie als waarvan hier sprake is, hun eigen leefomgeving te kiezen.

XV. Strafrecht.

Om de kloof tussen gestrafte en maatschappij zo klein mogelijk te houden, moeten de op te leggen straffen zoveel mogelijk dienstbaar zijn aan de maatschappij. Indien de omstandigheden dit toelaten, moet de betrokken persoon de kans krijgen, de aangerichte schade te herstellen.

Ten aanzien van justitiële informatie moet de uiterste terughoudendheid betracht worden; een gestrafte hoeft niet langer gestraft te worden dan de rechter heeft bepaald.

De interne rechtspositie van gedetineerden en ter beschikking van de regering gestelden, verdient aandacht. Behoud van actief kiesrecht zou als eerste stap overwogen dienen te worden.

Het opsporen en vervolgen van gepleegde inbreuk op milieu- en economische wetten heeft prioriteit als we op weg willen naar een verantwoordelijke maatschappij.